

Austrijske knjižnice u Hrvatskoj

Kužnar, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:654901>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2022./2023.

Ana Kužnar

Austrijske knjižnice u Hrvatskoj

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Ana Barbarić, red. prof.

Zagreb, lipanj 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Najprije želim zahvaliti dr. sc. Ani Barbarić čije je mentorstvo bilo ključno za uspješan završetak ovog rada. Također, želim izraziti iskrenu zahvalnost višoj knjižničarki i kolegici Blaženki Klemar Bubić. Njena stručnost i podrška imale su neizmjernu važnost za uspjeh ovog rada. Zahvaljujući njenoj pomoći, uspjela sam produbiti svoje znanje, doći do relevantnih izvora i uspostaviti brojne korisne kontakte. Nadalje, zahvaljujem Austrijskom kulturnom forumu Zagreb i gospođi Ivani Šeperić Katić na pružanju podataka i izvješća.

Naposljetku, želim zahvaliti i svima ostalima koji su na bilo koji način pridonijeli ovom diplomskom radu. Njihova pomoć, podrška i savjeti bili su iznimno dragocjeni i svjesna sam da bez njihovog doprinosa ovaj rad ne bi bio potpun.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Austrijske knjižnice	2
2.1. Povijest i razvoj	2
2.2. Austrijske knjižnice u svijetu	3
2.3. Situacija danas – uloga, misija, djelovanje, ciljevi za budućnost.....	5
3. Austrijske knjižnice u Hrvatskoj.....	8
3.1. Modeli financiranja i nabavna politika.....	9
3.2. Pravni propisi u području hrvatskog knjižničarstva	10
3.3. Austrijska čitaonica u Osijeku.....	11
3.4. Austrijska knjižnica u Rijeci.....	15
3.5. Austrijska knjižnica u Zadru.....	17
3.6. Austrijska knjižnica u Zagrebu.....	19
4. Istraživanje djelatnosti Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj	23
4.1. Austrijska čitaonica u Osijeku	24
4.2. Austrijska knjižnica u Rijeci.....	27
4.3. Austrijska knjižnica u Zadru.....	29
4.4. Austrijska knjižnica u Zagrebu.....	32
4.5. Usporedba podataka	34
4.6. Utjecaj pandemije i potresa u Zagrebu na rad Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj.....	38
5. Zaključak.....	40
6. Popis literature	42
Sažetak	46
Summary	47
Zusammenfassung.....	48
Popis slika	49
Popis grafikona.....	50

Popis tablica	51
---------------------	----

1. Uvod

Ovaj diplomski rad bavi se Austrijskim knjižnicama, s posebnim fokusom na Austrijske knjižnice u Hrvatskoj. Prvi dio rada predstaviti će Austrijske knjižnice u povijesnom i političkom kontekstu te će biti opisane prve inicijative za njihovo otvaranje. Nakon toga slijedi popis svih Austrijskih knjižnica u inozemstvu, njihove matične ustanove te lokacije istih na karti. Zatim će biti objašnjena današnja pozicija Austrijskih knjižnica – u smislu njihove uloge, misije, djelovanja i ciljeva za budućnost.

U glavnom dijelu rada bit će predstavljene četiri Austrijske knjižnice koje djeluju u Hrvatskoj: Austrijska čitaonica u Osijeku, Austrijska knjižnica u Rijeci, Austrijska knjižnica u Zadru i Austrijska knjižnica u Zagrebu. Prvotno će biti navedeni opći podaci o njihovoj djelatnosti. Tu spadaju temeljne informacije poput inicijative za njihovim otvorenjem, pravnih propisa u području hrvatskog knjižničarstva, informacije o modelima financiranja i nabavnoj politici. Zatim će svaka Austrijska knjižnica u Hrvatskoj biti pojedinačno analizirana. U tom dijelu moguće je iščitati povijest Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj, njihov ustroj te matične ustanove u kojima se nalaze. Također su opisani fond i građa knjižnica te usluge koje one nude. Opisano je tko vodi Austrijske knjižnice, tko su zaposlenici i koja su njihova zaduženja te tko su korisnici. Uz navedeno, u tom je poglavlju moguće saznati više o događanjima koja se provode u sklopu Austrijskih knjižnica te o nekim suradnjama s drugim institucijama.

Nakon teorijske analize dolazi praktični dio rada, točnije, kvantitativno istraživanje djelatnosti hrvatskih Austrijskih knjižnica. Za istraživanje su korištena godišnja izvješća o radu kroz proteklih šest godina (od 2017. do 2022. godine). U sklopu analize bit će prikazani i obrađeni podaci o kvantiteti fonda, vrsti građe i učestalosti posudbi. Bit će analiziran broj posjetitelja te broj i vrsta provedenih događanja kroz raspon od posljednjih šest godina. Posljednje poglavlje bavi se istraživanjem utjecaja pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu na rad Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj.

2. Austrijske knjižnice

2.1. Povijest i razvoj

Ovaj dio rada predstaviti će povijest nastanka i razvoj Austrijskih knjižnica (njem. *Österreich-Bibliotheken*).

Još uvijek postoje podijeljena mišljenja o počecima Austrijskih knjižnica te o tome koja je bila prva otvorena.¹ Sve je počelo 1977. godine kada je Republika Austrija provodila takozvanu vanjsku kulturnu politiku i u sklopu toga „knjišku kampanju”, s ciljem da se fakultetima te znanstvenim i obrazovnim ustanovama u inozemstvu omogući opskrba djelima austrijskih autora i djelima austrijske tematike.² Dakle, ideja o Austrijskim knjižnicama stvara se u svrhu jačanja kulturnih veza s Austrijom te širenja austrijskog njemačkog jezika, s posebnim naglaskom na gradove izvan Austrije u kojima se nalaze sveučilišta i njima slične važne institucije, a gdje „nema Austrijskih kulturnih foruma”³ ili drugih institucija koje predstavljaju Republiku Austriju. Austrijske knjižnice zapravo nastaju kao instrument austrijske vanjske kulturne politike.⁴

Prve Austrijske knjižnice otvaraju se u zemljama bivšeg istočnog bloka, tj. u komunističkim državama srednje, istočne i jugoistočne Europe krajem 1980-ih godina. Radilo se o inicijativi tzv. *Odsjeka za međunarodne kulturne odnose Saveznog ministarstva za Europu, integracije i vanjske poslove* (njem. *Sektion für kulturelle Auslandsbeziehungen des Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres*, kratica *BMEIA*).⁵ Naime, dr. Alois Mock, ondašnji ministar vanjskih poslova Republike Austrije i njegov savjetnik dr. Bernhard Stillfried, 1989. godine pokreću ideju o programu kroz koji će lektori njemačkog jezika raditi u inozemstvu te na taj način poticati i promovirati austrijsku povijest, književnost i njemački jezik.⁶ Također još jedna

¹ Usp. Schlögl 2019: 51-52.

² Ibid.

³ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 208.

⁴ Usp. Schlögl 2019: 178.

⁵ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Über uns. Dostupno na <https://oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/geschichte/> (Pristup 26. studenog 2022.).

⁶ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 208.

važna osoba u povijesti Austrijskih knjižnica je Wolfgang Kraus, zaposlenik BMEIA-e, koji u svojoj ostavštini ostavlja rukom pisane bilješke o idejama za stvaranje tzv. Austrijskih knjižnica. Upravo on radio je na projektiranju prve Austrijske čitaonice u Krakovu (Poljska) koja je osnovana 1986. godine i koja se smatra pretečom današnjih Austrijskih knjižnica.⁷ Tako su krajem 80-ih godina 20. stoljeća osnovane prve dvije Austrijske knjižnice: već spomenuta Austrijska čitaonica u Krakovu te Austrijska knjižnica u Udinama (Italija), a do naglog porasta novootvorenih institucija dolazi već 1990-ih godina. Naime, od 1990. do 1998. godine otvoreno je čak trideset i osam Austrijskih knjižnica u inozemstvu, što je velikim dijelom omogućio raspad Željezne zavjese.⁸ Neizostavna je činjenica da se većina Austrijskih knjižnica koje su osnovane početkom 1990-ih godina nalazila u državama i gradovima koji su imali zajedničku prošlost s Austrijom, u smislu da su se nalazili u sklopu nekadašnje Habsburške Monarhije.⁹ Tako su Austrijske knjižnice nerijetko otvarane u zemljama u kojima su u razdoblju Habsburške Monarhije živjeli i djelovali poznati austrijski i njemački pisci i umjetnici (npr. Elias Canetti u Bugarskoj, Alexander Roda Roda u Hrvatskoj itd.)¹⁰, a prednost odabira lokacije svakako su imala i mjesta u kojima su živjele njemačke govorne manjine te regije u kojima već nije postojala neka austrijska reprezentativna institucija.¹¹

2.2. Austrijske knjižnice u svijetu

Od osamdesetih godina prošloga stoljeća pa sve do danas otvoreno je ukupno šezdeset i pet Austrijskih knjižnica u dvadeset i osam zemalja svijeta.¹²

Lokacije Austrijskih knjižnica u svijetu abecednim su redom:

⁷ Usp. Schlögl 2019: 51-52.

⁸ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Bibliotheks-Gründungen. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliotheks-gruendungen/> (Pristup 26. studenog 2022.).

⁹ Usp. Schlögl 2019: 55.

¹⁰ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Geschichte. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/geschichte/> (Pristup 26. studenog 2022.).

¹¹ Usp. Schlögl 2019: 55.

¹² Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Bibliotheks-Gründungen. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliotheks-gruendungen/> (Pristup 26. studenog 2022.).

1. Albanija (Skadar), 2. Armenija (Erevan), 3. Azerbajdžan (Baku), 4. Bjelorusija (Minsk), 5. Bosna i Hercegovina (Banja Luka, Sarajevo, Tuzla), 6. Bugarska (Ruse, Sofija, Veliko Trnovo), 7. Estonija (Tallinn), 8. Gruzija (Tbilisi), 9. Izrael (Jeruzalem, Al-Quds), 10. Italija (Trident, Udine), 11. Kazahstan (Almati), 12. Kirgistan (Biškek), 13. Kosovo (Priština), 14. Hrvatska (Osijek, Rijeka, Zadar, Zagreb), 15. Latvija (Riga), 16. Litva (Vilnius), 17. Sjeverna Makedonija (Bitolj), 18. Poljska (Krakov, Opole, Poznanj, Rzeszów, Varšava, Wrocław), 19. Moldavija (Kišinjev), 20. Rumunjska (Bukurešt, Cluj-Napoca, Iași, Temišvar), 21. Ruska Federacija (Jekaterinburg, Moskva, Nižnji Novgorod, Sankt Peterburg), 22. Srbija (Beograd, Novi Sad), 23. Slovačka (Bratislava, Košice), 24. Slovenija (Maribor), 25. Češka (Brno, České Budějovice, Liberec, Olomouc, Opava, Pilsen, Ústí nad Labem, Znojmo), 26. Turska (Istanbul, Samsun), 27. Ukrajina (Černivci, Harkov, Drohobić, Kijev, Lavov), 28. Mađarska (Budimpešta, Debrecin, Pečuh, Segedin, Sambotel). Navedene lokacije moguće je vidjeti na niže navedenoj karti Austrijskih knjižnica u svijetu (v. Slika 1)¹³:

Slika 1. Karta Austrijskih knjižnica u svijetu¹⁴

¹³ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Die Bibliotheken : Landkarte. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliotheks-gruendungen/> (Pristup 28. studenog 2023.).

¹⁴ Ibid.

Iz popisa i priložene karte moguće je iščitati da s brojem Austrijskih knjižnica osobito predvodi Češka koja ih ima ukupno devet. Zatim slijedi Poljska sa šest Austrijskih knjižnica. U Mađarskoj i Ukrajini nalazi ih se pet, dok se četiri nalaze u Hrvatskoj te Ruskoj Federaciji. Bosna i Hercegovina, Bugarska i Rumunjska imaju po tri, a Italija, Slovačka, Srbija i Turska po dvije Austrijske knjižnice. Po jedna Austrijska knjižnica nalazi se u „Albaniji, Armeniji, Azerbajdžanu, Bjelorusiji, Estoniji, Gruziji, Izraelu, Kazahstanu, Kirgistanu, Kosovu, Latviji, Litvi, Makedoniji, Moldaviji i Sloveniji”.¹⁵

Matične ustanove Austrijskih knjižnica većinom su nacionalne i sveučilišne knjižnice, stoga je više od pola Austrijskih knjižnica (njih trideset i šest od šezdeset i pet) u svijetu smješteno pri nacionalnim i/ili sveučilišnim knjižnicama. U Hrvatskoj se dvije Austrijske knjižnice nalaze pri sveučilišnim knjižnicama, to su Austrijska čitaonica u Osijeku i Austrijska knjižnica u Zadru. Nakon nacionalnih i sveučilišnih knjižnica, najčešće matične ustanove su fakultetske knjižnice pri kojima se nalazi ukupno sedamnaest Austrijskih knjižnica, također uključujući i neke u Hrvatskoj. To su, na primjer, Austrijska knjižnica u Rijeci i Austrijska knjižnica u Zagrebu. Austrijske knjižnice nešto se rjeđe nalaze pri narodnim knjižnicama, njih ukupno šest, a jedna od njih ponovno se nalazi i u Hrvatskoj. Riječ je o Austrijskoj čitaonici u Osijeku (koja se, kao što je prethodno spomenuto, ujedno nalazi i pri sveučilišnoj knjižnici). Nadalje, od ukupno šezdeset i osam njih, tri se Austrijske knjižnice nalaze pri knjižnicama nekih društava, centara ili udruženja, a također se tri nalaze pri knjižnicama akademija znanosti.¹⁶

2.3. Situacija danas – uloga, misija, djelovanje, ciljevi za budućnost

Temeljni zadatak austrijske vanjske politike je njegovati odnose između Republike Austrije i ostatka svijeta te u internacionalnim i regionalnim organizacijama zastupati interese i stajališta države, posebice u području umjetnosti, kulture i znanosti.¹⁷ Današnji je cilj Austrijskih knjižnica inovativno i fleksibilno oblikovati austrijsku kulturnu politiku u

¹⁵ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 209.

¹⁶ Ibid.: 211-212.

¹⁷ Usp. *Die kulturellen Auslandsbeziehungen des Bundesministeriums für europäische und internationale Angelegenheiten* 2020: 3.

inozemstvu. Kako Austrijske knjižnice djeluju u suradnji s inozemnim lokalnim institucijama poput knjižnica i sveučilišta tako je njihova svrha upravo aktivna kulturna razmjena, budući da djeluju kao posrednici austrijske kulture. To postižu na način da posjeduju te široj javnosti daju na upotrebu građu austrijske književnosti te povijesti Austrije.¹⁸

Austrijske knjižnice u suradnji s kulturnim forumima i drugim austrijskim predstavničkim tijelima djeluju kao informacijski, ali i kulturni centri, budući da organiziraju razna kulturna i znanstvena događanja.¹⁹ Stoga nije iznenađujuća činjenica da se one, osim knjižničnim radom, bave i drugim aktivnostima poput organizacije događanja u kulturnom sektoru. Austrijske knjižnice tako su organizatori raznih izložbi, predavanja austrijskih znanstvenika ili književnika, predavanja o austrijskoj književnosti ili povijesti, čitanja austrijskih autora, predstavljanja knjiga austrijskih književnika, glazbenih ili filmskih večeri na njemačkom jeziku, koncerata, simpozija i sl. Neke Austrijske knjižnice organiziraju i *Dane Austrije* s raznim (prethodno spomenutim) događanjima, tečajeve njemačkog jezika ili u sklopu knjižnice vode malu kavanu (njem. *Kaffeehaus*) koja je namijenjena prenošenju austrijske atmosfere, a prihodi istog omogućuju financiranje kulturnih aktivnosti.²⁰ Austrijske knjižnice na prethodno navedene načine djeluju kao kulturne kontaktne točke, posebice u gradovima u kojima postoji velik interes za Austriju i njenu kulturu, a gdje možda ne postoji veleposlanstvo ili neke druge službene institucije Austrije.²¹ Uz navedeno, Austrijske knjižnice vode i svoju službenu mrežnu stranicu (v. www.oesterreich-bibliotheken.at) uz pomoć koje na internetu redovito objavljuju aktivnosti i događanja koja provode. Važnost internetske stranice Austrijskih knjižnica potvrđuje i podatak da je godišnje posjeti oko pola milijuna korisnika. Također, svaki se tjedan u okviru rubrike *Kaffeehaus Feuilleton* objavljuju aktualne informacije o kulturnoj i političkoj sceni u Austriji.²²

¹⁸ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Über uns. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/> (Pristup 28. studenog 2023.).

¹⁹ Usp. *Bericht des Bundesministers für europäische und internationale Angelegenheiten* 2020: 225.

²⁰ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Geschichte. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/geschichte/> (Pristup 28. studenog 2023.).

²¹ Ibid.

²² Usp. *Bericht des Bundesministers für europäische und internationale Angelegenheiten* 2020: 227.

Što se tiče fonda, 2015. je godine fond Austrijskih knjižnica iznosio oko 432 000 primjeraka knjižnične građe, a iste je godine bilo upisano otprilike 388 000 korisnika.²³ Pet godina nakon, točnije 2020. godine fond Austrijskih knjižnica povećao se na oko 478 000 jedinica knjižnične građe.²⁴

Od 2001. godine Republika Austrija aktivno radi na planovima i strategijama za buduće djelovanje Austrijskih knjižnica. U ožujku iste godine ondašnja ministrica vanjskih poslova, Dr. Benita Ferrero-Waldner, donosi radna načela naziva *Auslandskultur Neu* koja su nekoliko puta do sada bila nadopunjena te u sklopu kojih je definiran daljnji razvoj Austrijskih knjižnica te ciljevi i smjernice za buduće djelatnosti.²⁵ U nastavku slijede ciljevi za buduće djelovanje.

Osim dosadašnje tradicionalne uloge knjižnice, planovi za budućnost su poticati kulturno-prosvjetni rad te organizirati događanja takvih i sličnih tematika. Također se planira posebnu pažnju posvetiti dodatnom poboljšanju ponude za obuku i motivaciju knjižničnog osoblja. Osim toga, cilj je osigurati dostupnost i ažuriranost mrežnih stranica Austrijskih knjižnica, a planira se i konstantna modernizacija u načinima informiranja korisnika o uslugama i djelatnostima knjižnica. Zatim se teži boljoj koordinaciji s drugim austrijskim međunarodnim kulturnim institucijama te poticanje na sinergiju. Uz navedeno, u budućnosti se želi težiti ka jačanju veza s partnerima i sponzorima te se želi njegovati daljnja bliska suradnja s austrijskim saveznom državama, općinama i državnim institucijama. Nadalje, jedan od planova je prikupiti srednjoeuropska i istočnoeuropska istraživanja o Austriji i austrijskoj književnosti te ih pohraniti u bazi podataka *Auslands-Austriaca*. Za akademsko osoblje u Austrijskim knjižnicama u inozemstvu stvorena je posebna platforma za recenzirane publikacije naziva *Transkulturalna istraživanja u Austrijskim knjižnicama u inozemstvu*, s ciljem udruživanja akademskog osoblja u budućim istraživačkim projektima.²⁶ Također jedan je od većih ciljeva Austrijskih knjižnica u budućnosti stvoriti virtualnu knjižnicu.²⁷

²³ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 208.

²⁴ Usp. *Bericht des Bundesministers für europäische und internationale Angelegenheiten* 2020: 226.

²⁵ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Zukunftsperspektiven. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/zukunftsperspektiven/> (Pristup 11. ožujka 2023.).

²⁶ Ibid.

²⁷ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 210.

3. Austrijske knjižnice u Hrvatskoj

Do otvaranja Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj dolazi sa svrhom „predstavljanja austrijskih nacionalnih i kulturnih vrijednosti, a na temelju povijesne povezanosti Hrvatske i Austrije”²⁸, a moguće ih je objasniti i kao rezultat bliskih odnosa Republike Austrije i Republike Hrvatske.²⁹ Kroz osnivanje Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj, hrvatskim se stanovnicima, ali i pripadnicima austrijskih i njemačkih manjina u Hrvatskoj, želio omogućiti pristup informacijama vezanim uz područja književnosti, kulture, povijesti i znanosti Republike Austrije na njemačkom jeziku.³⁰ Važno je naglasiti da knjižnice ne naplaćuju članarinu te da su javno dostupne, a korisnici su uglavnom „nastavno i znanstveno osoblje, učenici, studenti i pripadnici njemačke nacionalne manjine”.³¹ Za organizaciju i koordinaciju Austrijskih knjižnica i čitaonica nadležan je *Odjel za kulturu Saveznog ministarstva za Europu, integraciju i međunarodne poslove Republike Austrije*³² koji surađuje s lokalnim veleposlanstvima i austrijskim kulturnim forumima³³. Trenutno je za sve Austrijske knjižnice u svijetu zadužena gđa. Sandra Diepenseifen koja je na poziciji voditeljice *Odjela Austrijskih knjižnica u inozemstvu (Odsjek V. Međunarodni kulturni poslovi; Odjel V.2 Provedba kulturnih i znanstvenih događanja u inozemstvu; Jedinica V.2.d Austrijske knjižnice)*³⁴, a za sve četiri Austrijske knjižnice u Hrvatskoj brine i *Austrijski kulturni forum Zagreb*, s kojim knjižnice redovito surađuju.³⁵

Austrijske su knjižnice obično smještene pri sveučilištima, fakultetima, većim narodnim knjižnicama ili jezičnim institutima, a svaka od njih ima svog znanstvenog voditelja. U većini slučajeva to je sveučilišni profesor njemačke književnosti, a velik dio knjižnica također ima i knjižničara. Neke Austrijske knjižnice imaju i takozvane austrijske lektore koji pomažu u

²⁸ Erl Šafar 2009: 95.

²⁹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 210.

³⁰ Usp. Stanarević et al. 2011: 36.

³¹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 209.

³² Austrijski kulturni forum Zagreb : Dvadeset godina od pokretanja Austrijske čitaonice Osijek. Dostupno na <https://kulturforum-zagreb.org/novosti/vijesti/dvadeset-godina-od-pokretanja-austrijske-citaonice-osijek/> (Pristup 3. ožujka 2023.).

³³ Ibid.

³⁴ Usp. Klemar Bubić 2023. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

³⁵ *Austrijski kulturni forum Zagreb* osnovan je 1955. godine u Zagrebu, u svrhu “kulturnog obogaćivanja života austrijske nacionalne manjine i povezivanja dviju zemalja - Austrije i Hrvatske”, s posebnim naglaskom na kulturu (Erl Šafar 2009: 100). Više u poglavlju 3.6 *Austrijska knjižnica u Zagrebu*.

organizaciji događanja u sklopu knjižnice, ponekad izvode nastavu njemačkog jezika i sl. U nekim Austrijskim knjižnicama u Hrvatskoj (Rijeka, Zadar, Zagreb) rade i studenti – demonstratori. Važno je naglasiti da zaposlenici dobrovoljno volontiraju (ne primaju financijsku naknadu za rad), dok su studenti, tj. demonstratori, ako ih ima, plaćeni od strane svog fakulteta ili odsjeka. Zaposlenici obavljaju poslove selekcije, nabave i obrade građe, vođenja mrežnih stranica te s Austrijskim kulturnim forumom sudjeluju u organiziranju raznih događanja. Uz navedeno, zaposlenicima je na godišnjoj razini omogućena edukacija u sklopu koje sudjeluju ili na organiziranom seminaru ili na slobodno organiziranom istraživačkom tjednu u Beču. Financijska sredstva za stipendiju u koju su uključeni put i smještaj osigurava *Austrijsko društvo za književnost* (njem. *Österreichische Gesellschaft für Literatur*), a za osmišljavanje programa zaduženi su *Austrijska akademija za znanost* i *Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Austrije* (njem. *Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten*).³⁶

3.1. Modeli financiranja i nabavna politika

Fond Austrijskih knjižnica financiran je od strane vlasnika i osnivača – Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Austrije. Sva građa (osnovni fond te daljnja nabava) dobiva se kao dar od Ministarstva, dok su za troškove infrastrukture te troškove knjižničnog osoblja zadužene matične ustanove knjižnica.³⁷

Austrijske knjižnice opremljene su početnim osnovnim fondom od otprilike tri do četiri tisuće svezaka knjiga i periodičkih publikacija (reprezentativnih novina i časopisa), a budući razvoj fonda ovisan je o sredini u kojoj se knjižnica nalazi.³⁸ Svaka knjižnica ima unaprijed određen godišnji budžet koji može koristiti za nabavu građe. Najviši budžet od dvije i pol tisuće eura dobivaju knjižnice koje su tek osnovane, a kasnije svojim angažmanom ili zadržavaju taj budžet ili se on postepeno smanjuje. Minimalni godišnji budžet iznosi tisuću eura. Popis za nabavu

³⁶ Ibid.

³⁷ Usp. Österreich-Bibliotheken im Ausland : Über uns. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/> (Pristup 28. studenog 2023.).

³⁸ Usp. Erl Šafar 2009: 98.

zajedno sastavljaju znanstveni voditelj i knjižničar te on zatim treba biti odobren u sjedištu Austrijskih knjižnica u Beču gdje se radi računovodstveni dio nabave. Naručena građa nabavlja se preko odabrane knjižare.³⁹

Sva se dobivena građa formalno, tj. sadržajno i tehnički obrađuje, signira i klasificira. Ona se obrađuje kontinuirano, ovisno o pristizanju, a jezik i pismo obrade ovise o matičnoj knjižnici.⁴⁰ Valja naglasiti da građa „ne ulazi u fond matične knjižnice pri kojoj se nalazi, već se za nju vodi posebna inventarna knjiga”.⁴¹

3.2. Pravni propisi u području hrvatskog knjižničarstva

Prema *Zakonu o knjižnicama* moguće je da „određene knjižnice obavljaju i poslove matične djelatnosti za više knjižnica određenog područja ili za pojedinu vrstu knjižnica”⁴², što je slučaj Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj.

Iako je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Austrije vlasnik i osnivač Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj, u svrhu dosljednosti i usklađenosti sa zakonima i propisima hrvatskog knjižničarstva te standardima matične ustanove, Austrijske knjižnice prilagodile su im se te slijede njihove zakone, smjernice i standarde. S druge strane, matične su ustanove dužne pokrivati i širiti zadaće Austrijskih knjižnica.⁴³

Valja napomenuti da se pravila i smjernice matičnih ustanova mogu razlikovati ovisno o vrstama knjižnica. Tako Austrijske knjižnice u Rijeci, Zadru i Zagrebu, u smislu organizacije,

³⁹ Usp. Klemar Bubić 2023. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

⁴⁰ Usp. Stanarević et al. 2011: 36.

⁴¹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 211.

⁴² Zakon o knjižnicama. “Narodne novine” broj 105/1997, čl. 31 stavak 6.

⁴³ Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 217.

upravljanja i pružanja usluga, djeluju prema *Standardu za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice*.⁴⁴

Budući da je njena matična ustanova narodna i sveučilišna knjižnica, Austrijska čitaonica Osijek uz *Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice* dodatno prati i *Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj*.⁴⁵ On je važan za Austrijsku čitaonicu Osijek jer popisuje da narodne knjižnice gradova i općina s više od tisuću i petsto stanovnika neke nacionalne manjine trebaju posjedovati određen broj naslova na jeziku te manjine.⁴⁶ Austrijska čitaonica Osijek Središnja je knjižnica Austrijanaca u Republici Hrvatskoj, a u *Standardu* je propisano da su „središnje knjižnice nacionalnih manjina dio [...] programa narodnih knjižnica te osiguravaju knjižnične usluge i građu za pripadnike nacionalnih manjina”.⁴⁷ U okviru djelovanja Austrijskih knjižnica, neizostavne su i *Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu*⁴⁸ koje se bave temom multikulturalnosti u kontekstu knjižnica.

3.3. Austrijska čitaonica u Osijeku

Austrijska čitaonica u Osijeku (njem. *Österreich-Bibliothek Osijek*) prva je osnovana Austrijska knjižnica u Hrvatskoj. Nalazi se pri narodnoj i sveučilišnoj knjižnici, točnije, u sastavu je Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek (kratica *GISKO*).⁴⁹ Službeno je i Središnja knjižnica Austrijanaca u Republici Hrvatskoj te je tako jedna od devet središnjih knjižnica za manjine u Republici Hrvatskoj.⁵⁰

Povijesne i kulturne veze slavonskog prostora s Austrijom počinju već u 16. stoljeću te su izrazito izražene između 17. i 19. stoljeća za vrijeme Habsburške Monarhije i Austro-Ugarske.⁵¹

⁴⁴ Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. “Narodne novine” broj 81/2022.

⁴⁵ Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. “Narodne novine” broj 103/2021.

⁴⁶ Usp. “Narodne novine” broj 103/2021, čl. 19 stavak 3.

⁴⁷ Usp. “Narodne novine” broj 103/2021, čl. 29 stavak 6.

⁴⁸ Usp. Jurinović 2010.

⁴⁹ Usp. Erl Šafar 2009: 95.

⁵⁰ Usp. Stanarević et al. 2011: 30.

⁵¹ Usp. Špoljarić Kizivat et al. 2016: 33.

⁵² Za naseljavanja njemačkih i austrijskih manjina na tom području velikim su dijelom zaslužni habsburški vladari Marija Terezija i Josip II. Naime, oni su stanovnike austrijskog i njemačkog podrijetla poticali na naseljavanje i obnovu područja uništenih u ratu s Turcima pa su tako naselili područja „Baranje, Banata, Bačke, Slavonije i Srijema”. Budući da se radilo o pripadnicima njemačkog govornog kruga naseljenih na prostorima uz rijeku Dunav, dobili su zajednički naziv *Donauschwaben* (hrv. *Podunavske Švabe*), a Osijek u tom vremenu dobiva i njemačko ime *Esseg* i *Essek* te glasi kao najstariji njemački grad na jugoistoku.⁵³ Prema popisu stanovništva iz 1880. godine, gotovo polovica stanovnika Osijeka bili su Nijemci, a stanovnici Osijeka više su koristili njemački nego hrvatski jezik.⁵⁴

Tijekom 1941. godine njemačko stanovništvo u Hrvatskoj čini više od 20%, stoga na snagu stupa odluka o ravnopravnosti njemačkog i hrvatskog jezika, dok do promjene percepcije o austrijskom i njemačkom stanovništvu dolazi krajem Drugog svjetskog rata kada je iz Hrvatske prognano više od sto tisuća Nijemaca.⁵⁵ Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, u Hrvatskoj je bilo 3149 pripadnika njemačke i austrijske manjine, a gotovo jedna trećina živjela je na području Osječko-baranjske županije.⁵⁶ Prema najnovijem popisu iz 2021. godine, u Hrvatskoj živi 365 Austrijanaca te 3034 Nijemaca⁵⁷, što je 250 stanovnika austrijske i njemačke manjine više nego prije dvadeset godina, a najviše ih je upravo na području Osječko-baranjske županije.⁵⁸

Prva inicijativa za otvaranje Austrijske čitaonice u Osijeku pojavljuje se 1988. godine kao rezultat suradnje Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Austrijskog kulturnog instituta u Zagrebu.⁵⁹ Dvije godine nakon, 1990. godine, dolazi do definiranja i podjela obveza te je određeno da će „hrvatska strana osigurati prostor i opremu, a austrijska knjižničnu građu”⁶⁰, što

⁵² Usp. Erl Šafar 2009: 95-98.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Usp. Špoljarić Kizivat et al. 2016: 33.

⁵⁵ Usp. Erl Šafar 2009: 98.

⁵⁶ Usp. Stanarević et al. 2011: 31.

⁵⁷ Usp. Popis stanovništva 2021. Državni zavod za statistiku. Dostupno na <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (Pristup 28. veljače 2023.).

⁵⁸ Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: Prava manjina: Nijemci i Austrijanci. Dostupno na <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/nijemci-i-austrijanci/373> (Pristup 28. veljače 2023.).

⁵⁹ Usp. Basić 2011: 13.

⁶⁰ Ibid.

je kroz 1991. i 1992. godinu realizirano.⁶¹ Prostor knjižnice oštećen je tijekom Domovinskog rata, a fond je spašen i privremeno premješten u Varaždin.⁶² Obnova prostora trajala je do 1993./1994. godine, a 1995. godine Austrijska čitaonica u Osijeku (neslužbeno) kreće s radom nakon sklapanja ugovora o financiranju radnog mjesta jednog djelatnika.⁶³ Dana 19. listopada 1996. godine, prilikom posjeta nekadašnjeg austrijskog ministra vanjskih poslova, dr. Aloisa Mocka⁶⁴, Austrijska čitaonica u Osijeku svečano se otvara kao odsjek Studijske čitaonice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek⁶⁵ te službeno započinje s radom kao prva Austrijska čitaonica u Republici Hrvatskoj te kao Središnja knjižnica Austrijanaca.⁶⁶

Danas Austrijsku čitaonicu Osijek vode znanstvena voditeljica prof. dr. sc. Stephanie Jug i viši knjižničar Siniša Petković.⁶⁷ Čitaonica trenutno posjeduje više od osam tisuća jedinica građe, u slobodnom su pristupu beletristika i zbirke knjiga iz raznih grana znanosti, npr. umjetnost, povijest, religija itd. Samo za korištenje u čitaonici su referentna zbirka, austrijska bibliografija, dnevni tisak (npr. *Der Standard*, *Die Presse*, itd.), tjedni, ali i mjesečni tisak (*Wiener Journal*, *Morgen...*) te ostala neknjižna građa (npr. CD-i, DVD-i). Zbirke su na njemačkom jeziku te se većina odnosi na povijest Austro-Ugarske Monarhije, povijest Republike Austrije te austrijsku književnost (originalna književna djela i književna kritika) te na austrijsku umjetnost, kulturu i film.^{68 69}

Osim posudbe građe, na raspolaganju je čitaonica koju korisnici mogu koristiti. Uz navedeno, Austrijska čitaonica Osijek nudi i druge informacijske usluge koje se odnose na pretraživanje kataloga, pretraživanje interneta i odgovaranje na informacijske zahtjeve o kulturi, prošlosti i sadašnjosti Republike Austrije. Nadalje, Austrijska čitaonica Osijek redovito sudjeluje u

⁶¹ Usp. Stanarević et al. 2011: 35.

⁶² Usp. Špoljarić Kizivat et al. 2016: 33.

⁶³ Usp. Basić 2011: 36.

⁶⁴ Više o dr. Aloisu Mocku u poglavlju 3.5 *Austrijska knjižnica u Zadru*.

⁶⁵ Gradska i sveučilišna Knjižnica u Osijeku. Smjernice za nabavu. Dostupno na <https://www.gskos.unios.hr/wp-content/uploads/2017/03/Smjernice-za-nabavu-GISKO1.pdf> (Pristup 28. veljače 2023.).

⁶⁶ Usp. Špoljarić Kizivat et al. 2016: 33.

⁶⁷ Usp. Klemar Bubić 2023. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

⁶⁸ Austrijska čitaonica. Središnja knjižnica Austrijanaca u Republici Hrvatskoj. Dostupno na <https://www.gskos.unios.hr/index.php/austrijska-citaonica/> (Pristup 6. ožujka 2023.).

⁶⁹ Više o fondu i građi u poglavlju 4.1 *Austrijska čitaonica u Osijeku*.

organizaciji raznih drugih programa, poput događanja vezanih uz promicanje austrijske književnosti i kulture.⁷⁰

Korisnici Austrijske čitaonice u Osijeku najčešće su studenti germanistike, nastavnici Filozofskog fakulteta u Osijeku te profesori, učitelji i učenici osnovnih i srednjih škola. Usluge knjižnice također koriste i ostali građani, npr. pripadnici njemačke i austrijske manjine, umirovljenici itd.⁷¹, a svi korisnici imaju pristup javno dostupnom knjižničnom katalogu Austrijske čitaonice⁷² preko kojeg mogu pretraživati građu.

Austrijska čitaonica u Osijeku blisko surađuje s brojnim ustanovama i institucijama koje također promiču njemački jezik i austrijsku kulturu. Tu se posebno ističu Austrijski kulturni forum Zagreb, Austrijski kulturni institut, Hrvatsko-austrijsko društvo, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatsko-njemačko društvo Osijek, itd.⁷³

Slika 2. Austrijska čitaonica u Osijeku⁷⁴

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Usp. Erl Šafar 2009: 99.

⁷² Katalog Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. Dostupno na <http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi> (Pristup 6. ožujka 2023.).

⁷³ Usp. Erl Šafar 2009: 100.

⁷⁴ Fotografija preuzeta s mrežne stranice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek <https://www.gskos.unios.hr/index.php/izlozba-sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina-u-republici-hrvatskoj/> (Pristup 3. ožujka 2023.).

3.4. Austrijska knjižnica u Rijeci

Austrijska je knjižnica u Rijeci (njem. *Österreich-Bibliothek Rijeka*), nakon Austrijske čitaonice u Osijeku, druga osnovana Austrijska knjižnica u Hrvatskoj. Osnovana je u rujnu 2011. godine pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, čijoj je knjižnici prostorno i organizacijski pripojena.⁷⁵ Također je važno naglasiti da se Knjižnica nalazi i koristi u sklopu Odsjeka za germanistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci.⁷⁶ Pokrovitelji otvorenja i rada Knjižnice su Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Austrije te Sveučilište u Rijeci. Infrastrukturno, Austrijska knjižnica Rijeka obuhvaća knjižnicu, a u sklopu nje i čitaonicu.⁷⁷

O Knjižnici, njenoj organizaciji, radu i ostalim aktivnostima brine izabrani znanstveni voditelj (sveučilišni profesor s Odsjeka za germanistiku), a na toj poziciji je prof. dr. sc. Aneta Stojić.⁷⁸ Knjižnica nema knjižničara, već su studenti germanistike angažirani kao demonstratori⁷⁹ koji obavljaju poslove poput zaduživanja, razduživanja i ulaganja građe te obrade (npr. katalogizacija). Uz navedeno, demonstratori vode mrežnu stranicu Austrijske knjižnice Rijeka gdje objavljuju i informiraju o aktualnim događanjima (v. <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/home/%C3%BCber-uns/>) te vode društvene mreže Knjižnice. Nadalje, demonstratori u suradnji sa znanstvenim voditeljem provode i razne aktivnosti, radionice te edukacije, u sklopu kojih korisnike i javnost informiraju o ustroju i radu Knjižnice.⁸⁰

Uz demonstratore, na raznim projektima promicanja njemačkog jezika volontiraju i studenti njemačkog jezika i književnosti Odsjeka za germanistiku.⁸¹ Naime, Knjižnica redovito u

⁷⁵ Usp. Österreich-Bibliothek Rijeka. Dostupno na <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/home/%C3%BCber-uns/> (Pristup 7. ožujka 2023.).

⁷⁶ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 211.

⁷⁷ Usp. *Austrijska knjižnica Rijeka: Virtualna šetnja- uđite i otkrijte!* Dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=QqdXSmMdMYs> (Pristup 7. ožujka 2023.).

⁷⁸ Usp. Klemar Bubić 2023. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

⁷⁹ Ibid.

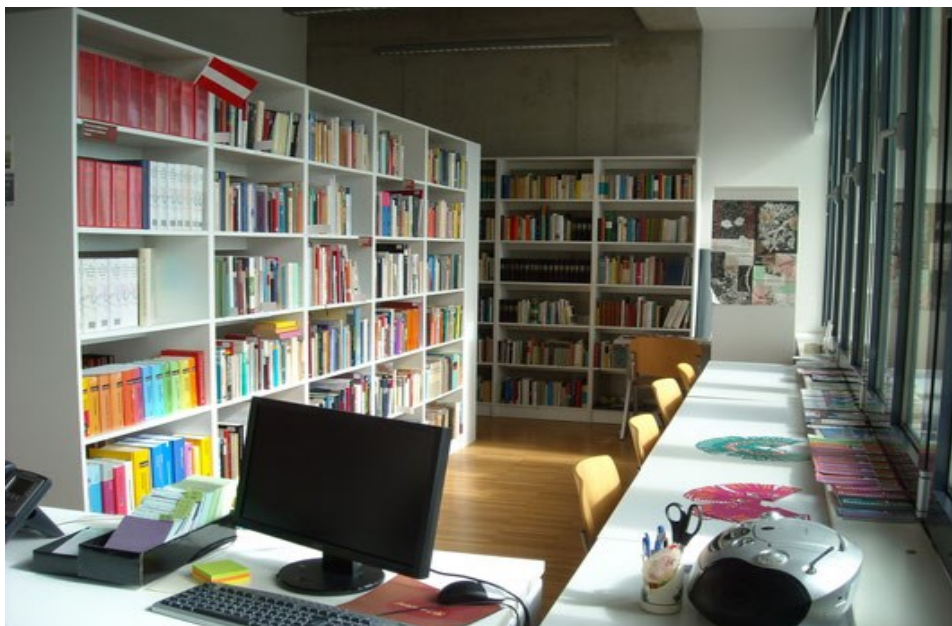
⁸⁰ Usp. *Austrijska knjižnica Rijeka: Virtualna šetnja- uđite i otkrijte!* Dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=QqdXSmMdMYs> (Pristup 7. ožujka 2023.).

⁸¹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 212.

suradnji s Filozofskim fakultetom u Rijeci i Austrijskim kulturnim forumom Zagreb održava razna događanja.

Knjižnični fond sastoji se od više od četiri tisuće i petsto jedinica građe⁸², što uključuje knjige, novine i časopise te AV-građu. Fond sadrži građu s područja austrijske književnosti i povijesti, lingvistike i znanosti o književnosti te njemačkog kao stranog jezika.⁸³

Knjižnične usluge poput pretraživanja i posuđivanja te korištenja knjižnice čitaonice, dostupne su besplatno, a na mrežnoj stanici Austrijske knjižnice Rijeka javno je dostupan online katalog preko kojeg je moguće pretraživati građu.⁸⁴ Moguće je istovremeno posuditi pet jedinica građe na razdoblje od dva tjedna.

Slika 3. Austrijska knjižnica u Rijeci⁸⁵

⁸² Ibid.

⁸³ Usp. Österreich-Bibliothek Rijeka. Dostupno na <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/home/%C3%BCber-uns/> (Pristup 7. ožujka 2023.). Više o fondu i građi u poglavlju 4.2 *Austrijska knjižnica u Rijeci*.

⁸⁴ Katalog Austrijske knjižnice Rijeka. Dostupno na <https://libraries.uniri.hr/ffri/liste/001/> (Pristup 8. ožujka 2023.).

⁸⁵ Fotografija preuzeta s mrežne stranice Austrijske knjižnice u Rijeci <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/> (Pristup 6. ožujka 2023.).

3.5. Austrijska knjižnica u Zadru

Dana 1. srpnja 2013. godine, u sklopu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, otvorena je treća Austrijska knjižnica u Hrvatskoj - Austrijska knjižnica "Dr. Alois Mock" Sveučilišta u Zadru (njem. Österreich-Bibliothek "Dr. Alois Mock" Zadar). Knjižnica je otvorena kao „platforma za bilateralnu suradnju u području kulture i znanosti” te „radi na području znanstvene i stručne suradnje hrvatskih i austrijskih znanstvenika te stručnjaka, a posebno razvija odnos s lokalnom zajednicom”.⁸⁶

Simbolično je što svoje ime dobiva upravo po dr. Aloisu Mocku, bivšem austrijskom vicekancelaru i ministru vanjskih poslova koji je pokrenuo ideju o Austrijskim knjižnicama, s ciljem promoviranja austrijske povijesti, književnosti i njemačkog jezika. Također je krajem 80-ih i 90-ih godina prošloga stoljeća zagovarao mir na Balkanu te je imao pozitivan stav prema osamostaljenju država bivše Jugoslavije, posebice Hrvatske. Dr. Alois Mock tada je također imao važan politički utjecaj na diplomatsko priznanje novoosamostaljene Republike Hrvatske u Austriji, ali i u Europi.^{87 88}

Austrijska knjižnica u Zadru u sastavu je Sveučilišne knjižnice u Zadru, a otvorena je pri Odjelu za germanistiku Filozofskog fakulteta u Zadru.⁸⁹ Kao i u slučaju ostalih Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj, također i zadarska Austrijska knjižnica „Dr. Alois Mock” ima svog znanstvenog voditelja. Na toj poziciji je prof. dr. sc. Anita Pavić Pintarić⁹⁰, a Knjižnica također ima svog OeAD-lektora⁹¹ koji sudjeluje u organizaciji događanja, u promicanju učenja njemačkog jezika i književnosti kroz vođenje nastave i sl.⁹² Knjižnica nema knjižničara, ali u njoj rade studenti Odjela za germanistiku, tj. demonstratori koji obavljaju poslove zaduživanja i razduživanja

⁸⁶ Usp. Sveučilište u Zadru. Odjel za germanistiku. Austrijska knjižnica - Zadar. Dostupno na <https://germanistika.unizd.hr/austrijska-knjiznica> (Pristup 15. ožujka 2023.).

⁸⁷ Usp. Eichtinger, Wohnout 2008: 205-229.

⁸⁸ Usp. Mock 2017: 82-95.

⁸⁹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 212.

⁹⁰ Usp. Österreich-Bibliothek Zadar. Adresse und Kontakt. Dostupno na <https://oesterreich-bibliothek-zadar.jimdofree.com/adresse-kontakt/> (Pristup 20. ožujka 2023.).

⁹¹ OeAD ili ÖAD je program mobilnosti za austrijske diplomante u svrhu podučavanja njemačkog jezika, austrijske književnosti i kulture na stranim sveučilištima (Usp. OeAD - Agentur für Bildung und Internationalisierung. Lektoratsprogramm. Dostupno na <https://oead.at/de/ins-ausland/lehren-im-ausland/lektoratsprogramm> (Pristup 20. ožujka 2023.)).

⁹² Usp. Klemar Bubić. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

građe te slanja iste na obradu. Demonstratori također sudjeluju u priređivanju različitih događanja i aktivnosti te kreiraju sadržaje koji se objavljuju na mrežnim stranicama.⁹³

Fond Austrijske knjižnice u Zadru sastoji se od otprilike tri i pol tisuće naslova na njemačkom jeziku te obuhvaća „germanističku stručnu literaturu, beletristiku (austrijski autori), književnost za djecu i mlade, naslove o austrijskoj kulturi te naslove iz područja filozofije, povijesti i povijesti umjetnosti. Zastupljen je i fond audio-vizualnih medija, prije svega austrijskih filmova”.⁹⁴

Građa Knjižnice javno je dostupna, no posudba je ograničena na studente i nastavnike Sveučilišta u Zadru.⁹⁵ Budući da je Knjižnica dio Sveučilišne knjižnice u Zadru, građu je moguće pretraživati online preko njenog skupnog kataloga.⁹⁶ Pravila posudbe također su ista kao i kod zadarske Sveučilišne knjižnice – studenti istovremeno mogu posuditi četiri jedinice građe, na razdoblje od 20 dana, s mogućnošću do dva produživanja od 20 dana.⁹⁷

Slika 4. Austrijska knjižnica u Zadru⁹⁸

⁹³ Usp. Anita Pavić Pintarić. Privatna poruka. (22. ožujka 2023.).

⁹⁴ Usp. Austrijska knjižnica - Zadar. Dostupno na <https://germanistika.unizd.hr/austrijska-knjiznica> (Pristup 20. ožujka 2023.). Više o fondu i građi u poglavlju 4.3 *Austrijska knjižnica u Zadru*.

⁹⁵ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 212.

⁹⁶ Usp. Sveučilišna knjižnica, Zadar. Dostupno na <https://sveucilisnknjiznica.unizd.hr/> (Pristup 20. ožujka 2023.).

⁹⁷ Usp. Anita Pavić Pintarić. Privatna poruka. (22. ožujka 2023.).

⁹⁸ Ibid.

3.6. Austrijska knjižnica u Zagrebu

Austrijska knjižnica u Zagrebu (njem. *Österreich-Bibliothek Zagreb*) posljednja je otvorena Austrijska knjižnica u Hrvatskoj, ali i u svijetu. S radom počinje 11. lipnja 2015. godine. Knjižnica je visokoškolska, točnije, fakultetska, budući da je Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu matična ustanova.⁹⁹

Hrvatska i Austrija stoljećima njeguju povijesno bogat odnos koji se nastavlja i za vrijeme Jugoslavije.¹⁰⁰ Povijest Austrijske knjižnice Zagreb seže do 1955. godine kada s radom počinje *Austrijska čitaonica u Zagrebu* (njem. *Österreichische Lesehalle Zagreb*), smještena u Gundulićevoj ulici u samom centru Zagreba. Čitaonica je osnovana nedugo nakon završetka Drugog svjetskog rata kada njemački jezik još uvijek ima negativnu konotaciju, posebice u tadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji. Ipak, ciljana je publika bilo upravo „zagrebačko građanstvo koje se tada još služilo njemačkim jezikom”.¹⁰¹ Austrijska čitaonica Zagreb fokusirala se na znanstvenu i kulturnu razmjenu Austrije s područjem Jugoistočne Europe, tj. tadašnje Jugoslavije. U početku je posjedovala oko četiri tisuće knjiga te je imala više od tisuću petsto upisanih članova.¹⁰² Korisnicima i posjetiteljima nudila je bogat program i događanja, poput gostovanja poznatih austrijskih književnika (npr. H. C. Artmann, Heimit von Doderer, Hans Weigel, itd.), čitanja austrijske književnosti, predavanja o austrijskoj kulturi, umjetnosti i znanosti¹⁰³, a uz događanja u svojem prostoru, „Čitaonica organizira kazališne predstave, koncerte, izložbe i simpozije i u drugim institucijama grada Zagreba”.¹⁰⁴ Čitaonica je na taj način već od samih početaka ispunjavala ulogu kulturnog instituta, no naziv Austrijski kulturni institut (njem. *Österreichisches Kulturinstitut*) službeno dobiva tek 1976. godine te tada postaje samostalan i svoj rad širi na područje cijele bivše Jugoslavije. Institut u tom razdoblju posjeduje više od deset tisuća jedinica građe.¹⁰⁵

⁹⁹ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 214.

¹⁰⁰ Usp. Stamać 2006: 21.

¹⁰¹ Usp. Okresek, Lack 2015: 12.

¹⁰² Ibid.: 44.

¹⁰³ Ibid.: 14.

¹⁰⁴ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 213.

¹⁰⁵ Usp. Stamać 2006: 20-25.

Početak 21. stoljeća, točnije 2001. godine, ime Austrijskog kulturnog instituta mijenja se u *Austrijski kulturni forum* (njem. *Österreichisches Kulturforum*) koji djeluje samostalno, no administrativno je pripojen Austrijskom veleposlanstvu u Zagrebu. Kao što i samo ime govori, temeljna je zadaća Kulturnog foruma upravo kulturna razmjena, a poseban fokus je na umrežavanju „nositelja kulturnih aktivnosti Hrvatske i Austrije”.¹⁰⁶ Forum 2005. godine ima oko tri tisuće, a deset godina kasnije (2015.) četiri tisuće i šesto upisanih korisnika te više od petnaest tisuća jedinica građe. Sve manji broj korisnika u maloj i specijaliziranoj knjižnici u centru grada ukazao je na promjenu trendova te je potaknuo Austrijski kulturni forum na promjenu strategije poslovanja. Odlučeno je knjižnicu učiniti dostupnom novom profilu korisnika i široj publici te tako nastaje Austrijska knjižnica u Zagrebu u koju se seli građa knjižnice Austrijskog kulturnog foruma.¹⁰⁷

Kao što je već prethodno spomenuto, Austrijska knjižnica u Zagrebu službeno se otvara u lipnju 2015. godine, povodom šezdeset godina od otvorenja Austrijske čitaonice (kasnije Austrijskog kulturnog foruma) u Zagrebu. Knjižnica se otvara potpisivanjem ugovora između Sveučilišta u Zagrebu te Saveznog ministarstva za Europu, integraciju i međunarodne poslove Republike Austrije. Osim Austrijskog kulturnog foruma, na otvorenju su surađivale brojne druge institucije: Austrijsko veleposlanstvo, Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i međunarodne poslove Republike Austrije, Filozofski fakultet u Zagrebu te zagrebački Odsjek za germanistiku i Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Filozofski fakultet Austrijskoj je knjižnici Zagreb osigurao predmetnog knjižničara i znanstvenog voditelja koji obrađuju građu i brinu o istoj te je omogućio smještaj građe – dao je na korištenje prostor u otvorenom pristupu i u zatvorenom spremištu. Uz navedeno, Austrijska knjižnica Zagreb za događanja i aktivnosti može koristiti prostor i predvorje Knjižnice Filozofskog fakulteta.¹⁰⁸

Važno je naglasiti da se ipak radi o nedjeljivoj zbirci koja je „u vlasništvu Republike Austrije, a posuđena je Knjižnici FF na neograničeno vrijeme”.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Ibid.: 51.

¹⁰⁷ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 213.

¹⁰⁸ Ibid.: 217.

¹⁰⁹ Ibid.

Austrijsku knjižnicu u Zagrebu vode znanstvena voditeljica prof. dr. sc. Milka Car Prijić i viša knjižničarka Blaženka Klemar Bubić. Knjižničarka obavlja poslove obrade građe, inventarizacije te nabave. Također u suradnji sa znanstvenom voditeljicom sastavlja popis za nabavu. Uz navedeno, tu su i poslovi uređivanja mrežnih stranica i društvenih mreža Austrijske knjižnice Zagreb te organizacija raznih događanja u sklopu kojih dolazi i do suradnje s brojnim institucijama.¹¹⁰ U Knjižnici nerijetko rade i demonstratori koji pod mentorstvom knjižničarke rade poslove stručne obrade, ali i zaštite građe.¹¹¹

Osnovni fond knjižnice preuzet je iz fonda Knjižnice Austrijskog kulturnog foruma u Zagrebu te je obuhvaćao četiri i pol tisuće svezaka knjiga. Navedeni osnovni fond dodatno je proširen donacijom GRAWE osiguranja Hrvatska u sklopu koje je nabavljeno više od četristo pedeset svezaka sekundarne literature. Zbirka se sastoji od referentnog dijela (rječnici i gramatike njemačkog jezika te enciklopedije i leksikoni) te od zbirke primarne literature iz austrijske književnosti iz razdoblja 18., 19. i 20. stoljeća. Tu također spadaju i poslijeratna književnost te antologije. Osim toga, zbirka sadrži i neke književne prijevode. U sekundarnu literaturu spadaju razne kulturološke i jezikoslovne studije te biografije austrijskih autora¹¹². Fond sadrži knjige o austrijskoj kulturi, a preostale zbirke su:

„[...] psihologija, filozofija, povijest, povijest umjetnosti, glazba, kazalište, film te 130 DVD-a s novijim i starijim filmovima iz Edicije Standard i 13 tekućih časopisa, a od listopada 2016. i tri vikend-izdanja dnevnog tiska”.¹¹³

U 2022. godini Knjižnica ima više od šest tisuća primjeraka knjižne građe.¹¹⁴

Budući da se nalazi u njenom prostoru, Austrijska je knjižnica Zagreb po načinu korištenja izjednačena s Knjižnicom Filozofskog fakulteta. Sve su usluge besplatne, a posudba građe Austrijske knjižnice Zagreb omogućena je članovima Knjižnice, tj. studentima, nastavnicima i

¹¹⁰ Usp. Klemar Bubić. Privatna poruka. (8. ožujka 2023.).

¹¹¹ Usp. Kulaš 2014.

¹¹² Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 214.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Usp. Šeperić Katić. Izvješće. Privatna poruka. (23. siječnja 2023.). Više o fondu i građi u poglavlju 4.4 *Austrijska knjižnica u Zagrebu*.

ostalim djelatnicima Filozofskog fakulteta, dok građu u čitaonici mogu koristiti svi građani. Svu građu moguće je i javno pretraživati preko online kataloga Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu (v. *Koha* <https://koha.ffzg.hr/>), a članovi istu mogu i rezervirati online. Posudba je moguća na dva tjedna (četrnaest dana), s dvije dodatne mogućnosti produženja po još dva tjedna.¹¹⁵

Slika 5. Austrijska knjižnica u Zagrebu¹¹⁶

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ana Kužnar. Privatni arhiv. (22. ožujka 2023.).

4. Istraživanje djelatnosti Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj

U ovom dijelu rada bit će predstavljeno provedeno kvantitativno istraživanje o djelatnostima Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj. U svrhu pisanja ovog rada te u suradnji s Austrijskim kulturnim forumom Zagreb¹¹⁷ ustupljeni su mi godišnji izvještaji rada (njem. *Jahreskulturabilanzen*) za proteklih šest godina (od 2017. godine do 2022. godine) za sve četiri Austrijske knjižnice u Hrvatskoj. Godišnja izvješća na njemačkom su jeziku te sadrže podatke o fondu svake pojedinačne knjižnice te o kvantiteti njezine građe (knjige, novine, časopisi i AV-građa). Također vode evidenciju o godišnjem broju posudbi te broju posjetitelja. Uz navedeno, izvješća informiraju o događanjima i vrstama događanja organiziranim i provedenim od strane hrvatskih Austrijskih knjižnica.

Cilj istraživanja je prikazati ulogu Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj te njihovu djelatnost kroz posljednjih šest godina. Ovdje valja naglasiti da motivacija za ovo istraživanje leži upravo u tome da rad svih Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj dosad nije bio sistematiziran ni analitički sažet te da nema stručne literature na hrvatskom jeziku, a također ni javno objavljenih podataka o toj temi.

Uloga Austrijskih knjižnica bit će prikazana i analizirana kroz dva različita aspekta. Prvi aspekt odnosi se na prikaz kvantitete fonda i raznovrsnosti građe. Svrha je također prikazati u kojoj se mjeri građa posuđuje te frekventnost korištenja usluga Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj. Kroz analizu broja posjeta želi se istražiti koji je njihov značaj kod korisnika, ali i ostalih posjetitelja. Drugi aspekt koji će se promatrati je prikaz događanja koja su organizirana i provedena od strane hrvatskih Austrijskih knjižnica. Interes je usmjeren na aktivnosti koje Austrijske knjižnice nude korisnicima i učestalost provođenja istih.

U nastavku slijede pregled i analiza podataka.

¹¹⁷ Ovim putem zahvaljujem *Austrijskom kulturnom forumu Zagreb* i gospođi Ivani Šeperić Katić na suradnji i ustupljenim podacima.

4.1. Austrijska čitaonica u Osijeku

U nastavku slijedi tablica o djelatnostima Austrijske čitaonice u Osijeku od 2017. do 2022. godine (v. Tablica 1). U lijevom okomitom stupcu nalaze se godine na koje se navedeni podaci odnose, dok je u gornjem horizontalnom retku objašnjeno na što se brojčani podaci odnose.¹¹⁸

Iz niže priložene tablice moguće je iščitati da Austrijska čitaonica u Osijeku posjeduje više od osam tisuća jedinica građe, a ta je brojka u stalnom porastu. Iznimka tome je pad broja knjižne i AV-građe (izuzev broja novina i časopisa) 2019. godine, a razlog tome su revizija i otpis zastarjele građe provedeni 2018. godine. Nakon 2019. godine ponovno je vidljiv porast broja građe, a u sklopu fonda nalaze se „svi žanrovi za sve dobne skupine s osobitim naglaskom na književnosti i povijesti te referentnoj zbirci rječnika, leksikona, gramatika i enciklopedija”.¹¹⁹

Kada je riječ o broju posudbi, od 2017. do 2019. godine primjetan je porast sa četiristo i pedeset na četiristo i osamdeset posudbi. Ipak, od 2020. godine pa nadalje primjetan je pad broja posudbi, što je najvjerojatnije moguće objasniti kao posljedicu globalne pandemije, restriktivnih mjera i potpunog zatvaranja javnih i državnih ustanova.¹²⁰

Slična je situacija i s brojem posjetitelja koji je sve do 2019. godine bio u stalnom porastu, s vrhuncem od osamsto pedeset posjetitelja iste godine. Najmanji broj posjetitelja zabilježen je 2021. godine, njih ukupno tristo, dok je 2022. godine opet vidljiv pozitivan rast na petsto posjetitelja.

¹¹⁸ Zbog bolje preglednosti, podaci za Austrijsku knjižnicu u Rijeci, Zadru i Zagrebu bit će prikazani na isti način.

¹¹⁹ Usp. Klemar Bubić 2012: 211 prema Stanarević et al. 2011: 35.

¹²⁰ Više o utjecaju globalne pandemije na rad i poslovanje austrijskih knjižnica moguće je pročitati u poglavlju 4.6 *Utjecaj pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu na poslovanje austrijskih knjižnica*.

Tablica 1 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj čitaonici Osijek

	Broj knjižne građe	Novine i časopisi	AV-građa	Broj posudbi	Broj posjetitelja
2017.	8270	19	319	450	650
2018.	8298	18	319	462	800
2019.	8127	34	292	480	850
2020.	8192	26	293	300	700
2021.	8237	25	334	285	300
2022.	8286	23	328	295	ca. 500

U niže priloženoj tablici (v. Tablica 2) prikazan je detaljan broj događaja te vrste događanja koja su organizirana i provedena od strane Austrijske čitaonice u Osijeku. Kada je riječ o događanjima, u 2020. i 2021. godini moguće je primijetiti manji broj provedenih događanja. Najviše događanja bilo je 2019. godine, ukupno njih šezdeset, a u 2020. godini brojka opada na četrdeset i jedno događanje. Najmanje događanja bilo je u 2021. godine (dvadeset i dva), nakon čega je 2022. godine opet održan veći broj, ukupno trideset, što je upola manje u usporedbi s 2019. godinom.

Najčešće su organizirana izlaganja, radionice i izložbe, a 2022. je godine u Austrijskoj čitaonici u Osijeku organizirano i vodstvo po knjižnici. Uz navedena događanja, nerijetko se provode i neke druge aktivnosti poput projekcija austrijskih igranih ili dokumentarnih filmova u sklopu filmskih večeri te književne večeri. Austrijska čitaonica u Osijeku također nerijetko posreduje i sudjeluje kod organizacije raznih fakultetskih ekskurzija i putovanja u Austriju, a pomaže i

pri informiranju studenata za učenje njemačkog jezika za rad u Austriji te pri pružanju informacija učenicima i studentima o studiju u Austriji.¹²¹

Korisnike se o događanjima i aktivnostima koje se provode obavještava putem mrežne stranice GISKO-a, a sadržaj je dostupan na hrvatskom, njemačkom, engleskom te mađarskom jeziku.¹²²

Tablica 2 – Događanja u Austrijskoj čitaonici Osijek

	Predstavljanje knjiga	Vodstvo po knjižnici	Čitanja	Izlaganja	Radionice	Izložbe	Ostalo	Ukupno
2017.	/	/	/	3	7	4	33	47
2018.	/	/	/	2	5	5	29	41
2019.	/	/	/	4	35	4	17	60
2020.	/	/	/	4	10	3	24	41
2021.	/	/	/	2	5	4	11	22
2022.	/	8	4	4	/	5	9	30

¹²¹ Usp. Erl Šafar 2009: 99-100.

¹²² Usp. Basić 2011: 14.

4.2. Austrijska knjižnica u Rijeci

U ovom dijelu rada bit će predstavljene djelatnosti Austrijske knjižnice u Rijeci. Podaci će biti predstavljeni u obliku tablice strukturirane na istom principu kao i podaci Austrijske čitaonice u Osijeku u prethodnom poglavlju.

U Tablici 3 jasno je prikazana kvantiteta fonda Austrijske knjižnice u Rijeci koji je od 2017. godine u stalnom porastu. U rasponu od šest godina Austrijska knjižnica u Rijeci bogatija je za gotovo šest stotina novih knjiga, od čega je najveći broj iz područja književnosti i lingvistike, ali i povijesti, sociologije te psihologije.¹²³ Knjižnica posjeduje i manju zbirku recentnih novina i časopisa, čiji broj je u laganom padu. Knjižnica do 2022. godine nije posjedovala AV-građu, a iste godine u fond dobiva petnaest novih primjeraka.

Slično kao i u slučaju Austrijske čitaonice u Osijeku, broj posudbi u Austrijskoj knjižnici u Rijeci stalno se povećava sve do 2019. godine, a pad broja posudba vidljiv je s dolaskom koronavirusa i ostalih, već spomenutih promjena i restrikcija 2020. godine. Tek protekle godine (2022.) zabilježen je ponovni blagi porast.

U usporedbi s ostalim Austrijskim knjižnicama u Hrvatskoj, Austrijska je knjižnica u Rijeci od 2017. do 2019. godine zabilježila iznimno velik broj posjetitelja, godišnje više od tisuću. No, broj od tisuću osamsto posjetitelja godišnje nakon 2020. godine drastično pada na manje od tristo, dok je u 2022. godini zabilježeno samo tristo četrdeset i tri posjeta Knjižnici.

¹²³ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 212.

Tablica 3 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Rijeka

	Broj knjižne građe	Novine i časopisi	AV-građa	Broj posudbi	Broj posjetitelja
2017.	4054	23	/	300	1617
2018.	4157	23	/	307	1179
2019.	4320	23	/	362	1810
2020.	4509	16	/	346	1810
2021.	4585	11	/	140	299
2022.	4641	12	15	297	343

U niže navedenoj tablici (v. Tablica 4) prikazana su događanja u proteklih šest godina organizirana od strane Austrijske knjižnice u Rijeci.

Austrijska knjižnica u Rijeci u posljednjih je šest godina u prosjeku provodila oko dvadeset događanja godišnje, s najmanjim brojem od šesnaest događanja 2020. godine. Od 2021. godine ponovno je vidljiv veći broj događanja. Najviše događanja zabilježeno je 2022. godine, njih čak dvadeset i osam. Uz vodstva po knjižnici, čitanja, izlaganja, radionice i izložbe koje se svake godine provode redovito i više puta, organizirane su filmske večeri i večeri čitanja (npr. *Lange Nacht der kurzen Texte*, hrv. *Duga noć kratkih tekstova*), natjecanja u pisanju na njemačkom jeziku (njem. *Schreibwettbewerbe*) i razna ostala događanja koja informiraju o Austrijskim knjižnicama i njihovom radu. Primjetno je da od 2017. godine nije bilo predstavljanja knjiga, a da je svake godine sve više izlaganja, izložbi i radionica.

Tablica 4 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Rijeka

	Predstavljavanje knjiga	Vodstvo po knjižnici	Čitanja	Izlaganja	Radionice	Izložbe	Ostalo	Ukupno
2017.	2	2	1	5	8	/	2	20
2018.	/	3	3	5	3	2	5	21
2019.	/	4	2	5	6	1	3	21
2020.	/	2	1	1	4	2	6	16
2021.	/	2	/	5	9	2	4	22
2022.	/	2	1	7	6	6	6	28

4.3. Austrijska knjižnica u Zadru

U niže priloženoj tablici (v. Tablica 5) nalazi se pregled fonda i pregled djelatnosti Austrijske knjižnice u Zadru kroz posljednjih šest godina.

Austrijska knjižnica u Zadru u 2022. godini posjeduje više od tri i pol tisuće knjiga, a brojka istih se posljednjih šest godina povećala za gotovo tri stotine jedinica knjiga. Broj novina i časopisa varira ovisno o godini, dok je broj AV-građe od 2018. godine do danas ostao isti s ukupno sto i trinaest primjeraka.

„Težište je fonda prije svega u području austrijske književnosti, zatim teorije književnosti, jezikoslovlja, a slijede knjige iz filozofije, povijesti, kao i one o austrijskoj politici, arhitekturi, umjetnosti, metodici nastave njemačkog jezika, povijesti, umjetnosti i glazbi te manji dio knjiga dječje književnosti”.¹²⁴

U godinama prije pandemije (od 2017. do 2019.) zabilježeno je oko dvjestotinjak posudbi godišnje, s laganim porastom od oko trideset novih posudbi svake godine. Broj posudbi drastično se smanjuje 2020. godine na samo pedeset posudbi iste godine, a godinu nakon zabilježeno je nešto manje od stotinu posudbi. Godine 2022. brojka se povećava na nešto više od sto dvadeset posudbi. Također je i broj posjetitelja bio najmanji 2020. godine (sto dvadeset i tri posjetitelja), no primjetno je da se podaci iz 2022. godine (gotovo šest stotina posjetitelja) približavaju podacima iz prijašnjih godina (šesto i četrnaest posjetitelja 2019. godine), što ipak pokazuje stabilan porast.

Tablica 5 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Zadar

	Broj knjižne građe	Novine i časopisi	AV-građa	Broj posudbi	Broj posjetitelja
2017.	3280	18	167	172	360
2018.	3331	18	113	201	472
2019.	3387	18	113	230	614
2020.	3437	5	113	50	123
2021.	3544	5	113	97	418
2022.	3575	18	113	124	595

¹²⁴ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 212.

U Knjižnici se često provode događanja poput predstavljanja knjiga, vodstva po knjižnici, radionica, izlaganja te književne glazbene i filmske večeri ili pak dani/tjedni koji se organiziraju uglavnom za studente njemačkog jezika, ali i za učenike koji pohađaju nastavu njemačkog jezika (v. Tablica 6). Uz navedeno, Knjižnica obilježava austrijske nacionalne blagdane, provodi natjecanja pisanja, informativna događanja o Austrijskim knjižnicama, radionice povodom raznih međunarodnih dana i blagdana (Božić, Uskrs, blagdan sv. Nikole, sv. Lucije, sv. Martina, itd.), ali i razne poučne šetnje Zadrom (npr. 2022. godine održana je radionica *Frauengeschichte*, šetnja gradom uz istraživanje povijesnog doprinosa žena). Na službenoj mrežnoj stranici¹²⁵ moguće je pronaći arhivu i fotogaleriju događanja provedenih od otvorenja 2013. godine pa sve do tekuće 2023. godine. Sa svakom godinom primjetan je sve veći broj događanja, s iznimkom u 2020. godini.

Tablica 6 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Zadar

	Predstavlanje knjiga	Vodstvo po knjižnici	Čitanja	Izlaganja	Radionice	Izložbe	Ostalo	Ukupno
2017.	1	/	/	/	9	1	8	19
2018.	1	/	6	2	10	1	7	27
2019.	6	1	/	6	11	2	7	33
2020.	4	1	/	1	4	/	1	11
2021.	/	1	4	4	15	/	3	27
2022.	/	2	2	4	17	2	11	38

¹²⁵ Usp. Österreich-Bibliothek Zadar. Fotogalerie. Dostupno na <https://oesterreich-bibliothek-zadar.jimdofree.com/fotogalerie-2021-2022/> (Pristup 15. ožujka 2023.).

4.4. Austrijska knjižnica u Zagrebu

Posljednja je na redu Austrijska Knjižnica u Zagrebu čiji se sažetak izvješća o radu od 2017. do 2022. godine nalazi u niže priloženoj tablici (v. Tablica 7).

U razdoblju od šest godina, fond Austrijske knjižnice u Zagrebu povećao se za više od tisuću novih knjiga i gotovo dvadeset novih primjeraka AV-građe, dok se broj novina i časopisa smanjio. Knjižnica trenutno posjeduje više od šest tisuća i tristo primjeraka knjižne građe. I u Austrijskoj knjižnici u Zagrebu broj posudbi drastično pada tijekom i nakon 2020. godine. Najviše posudbi bilo je 2019. godine, ukupno tisuću njih, dok ta brojka od 2020. do 2022. pada i stagnira na otprilike tristotinjak posudbi godišnje. Broj se posjetitelja Austrijske knjižnice u Zagrebu od 2017. gotovo svake godine postupno smanjuje. Tako je 2017. godine bilo zabilježeno tisuću i osamsto posjetitelja, dok ih je 2022. bilo zabilježeno manje od petsto. Valja naglasiti da broj posjetitelja drastično pada 2020. godine.

Tablica 7 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Zagreb

	Broj knjižne građe	Novine i časopisi	AV-građa	Broj posudbi	Broj posjetitelja
2017.	5316	20	128	828	1800
2018.	6131	20	140	342	1838
2019.	6037	20	124	1000	1300
2020.	6170	20	146	336	492
2021.	6212	19	146	341	489
2022.	6355	19	146	343	490

Iz Tablice 8 moguće je iščitati da Austrijska knjižnica u Zagrebu u prosjeku održava desetak događanja godišnje. Najviše događanja održano je 2022. godine, ukupno njih petnaest, dok ih je 2020. godine bilo održano samo pet. Valja naglasiti kako ovdje važnu ulogu ima i bliska suradnja s Austrijskim kulturnim forumom te se upravo u sklopu te suradnje organiziraju razna događanja, poput gostujućih predavanja, konferencija, izlaganja, izložbi i sl. Neka od ostalih događanja koja su provedena u proteklih šest godina su i natječaji za studente i natjecanja pisanja, filmske večeri, razne radionice za studente itd.

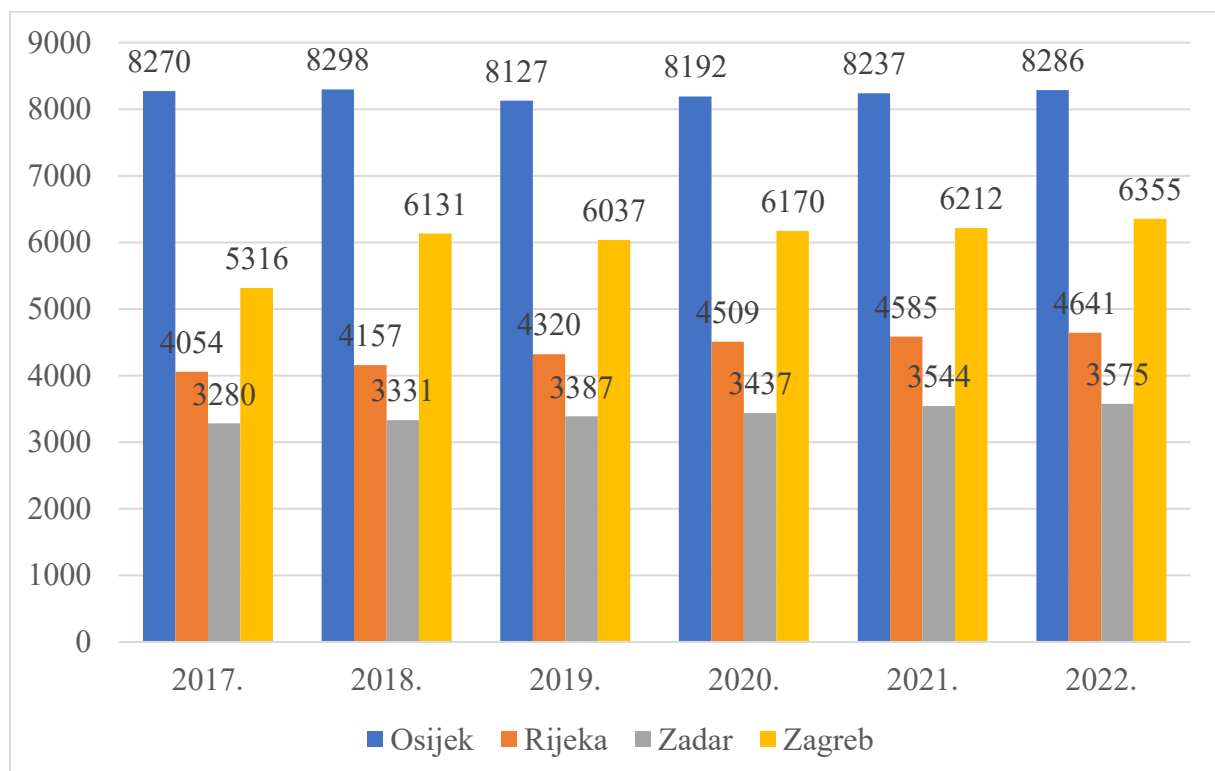
Tablica 8 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Zagreb

	Predstavljanje knjiga	Vodstvo po knjižnici	Čitanja	Izlaganja	Radionice	Izložbe	Ostalo	Ukupno
2017.	/	/	/	4	1	2	7	14
2018.	/	/	/	2	2	1	3	8
2019.	/	2	1	1	1	2	1	8
2020.	/	1	1	2	1	/	/	5
2021.	/	2	3	3	/	2	/	10
2022.	/	3	3	3	/	2	4	15

4.5. Usporedba podataka

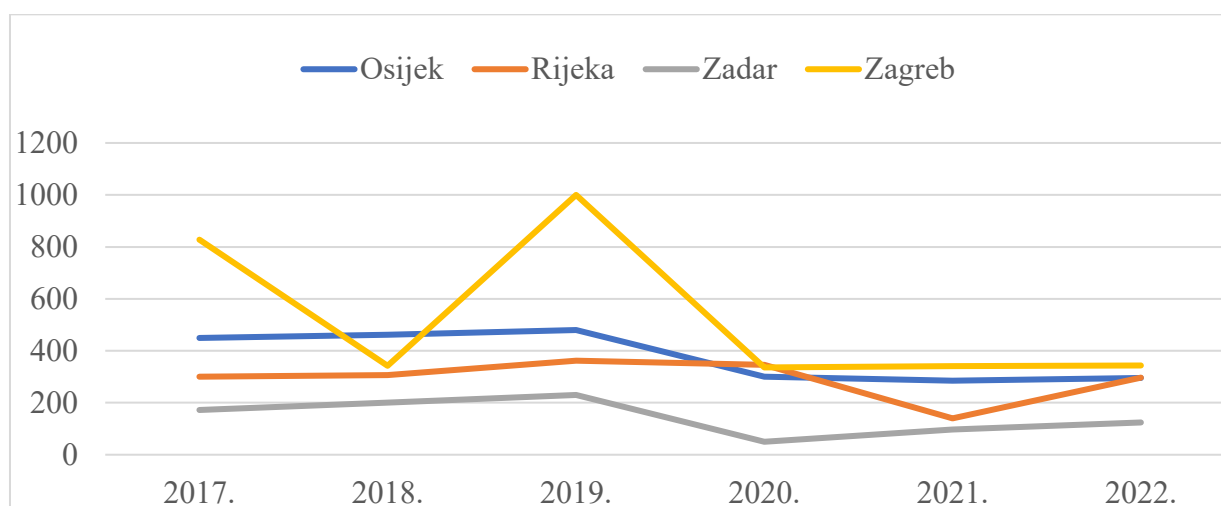
U ovom poglavlju bit će kroz grafičke prikaze uspoređeni prethodno navedeni podaci o radu i djelatnostima svih četiriju Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj.

U niže prikazanom stupčastom grafikonu (v. Grafikon 1) uspoređen je broj svezaka knjiga svih četiriju Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj od 2017. do 2022. godine. Primjetno je da Austrijska čitaonica u Osijeku (plavi stupac) u svakoj godini posjeduje najviše jedinica knjiga, a u 2022. godini sadrži više od osam i pol tisuća primjeraka. Zatim slijedi Austrijska knjižnica u Zagrebu (žuti stupac) s otprilike šest tisuća i tristo primjeraka u 2022. godini te Austrijska knjižnica u Rijeci (narančasti stupac) koja u svom fondu trenutno ima više od četiri tisuće i šesto primjeraka knjiga. Najmanje jedinica knjiga posjeduje Austrijska knjižnica u Zadru (sivi stupac), nešto više od tri i pol tisuće primjeraka. Iz grafikona je također moguće iščitati da je broj knjiga iz godine u godinu u svakoj Austrijskoj knjižnici u Hrvatskoj u porastu.

Grafikon 1 – Broj knjižne građe

Niže priložen linijski grafikon (v. Grafikon 2) uspoređuje broj posudbi u hrvatskim Austrijskim knjižnicama od 2017. do 2022. godine. Iz grafikona je vidljivo da najveća odstupanja u broju posudbi ima Austrijska knjižnica Zagreb, a posebno je upadljiv pad broja posudbi 2018. godine, što nije bio slučaj ni u jednoj drugoj Austrijskoj knjižnici u Hrvatskoj. Ipak, ovdje treba uzeti u obzir da je Austrijska knjižnica u Zagrebu dio Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu te da se većinom koristi kao nadopuna Zbirci za germanistiku, budući da nudi građu u kojoj Zbirka za germanistiku oskudijeva.¹²⁶ Stoga broj posudbi uglavnom ovisi i o obavezama studenata na kolegijima Odsjeka za germanistiku. Osim navedene iznimke u slučaju Austrijske knjižnice u Zagrebu, kod ostalih je Austrijskih knjižnica, na temelju informacija iz grafikona, moguće primijetiti određeni obrazac u rastu i padu broja posudbi. Nakon Zagreba, najveći broj posudbi zabilježen je u Austrijskoj čitaonici u Osijeku, zatim u Austrijskoj knjižnici u Rijeci, a najmanji broj posudbi provodi se u Austrijskoj knjižnici u Zadru, što je smisljeno s obzirom na to da ona posjeduje najmanji broj građe. Osim navedenog, iz linijskog grafikona moguće je iščitati kako se broj posudbi mijenja kroz tri vremenska razdoblja. Prvo razdoblje je od 2017. do 2019. godine kada broj posudbi kontinuirano raste. Drugo je razdoblje od 2020. do 2021. godine kada dolazi do manjeg broja posudbi kojeg je moguće protumačiti kao posljedicu globalne pandemije.¹²⁷ Treće razdoblje je 2022. godina u kojoj je ponovno zabilježen porast u usporedbi s protekle dvije godine. Od 2017. do 2022. godine, u sve četiri Austrijske knjižnice u Hrvatskoj posuđeno je ukupno 8088 primjeraka građe.

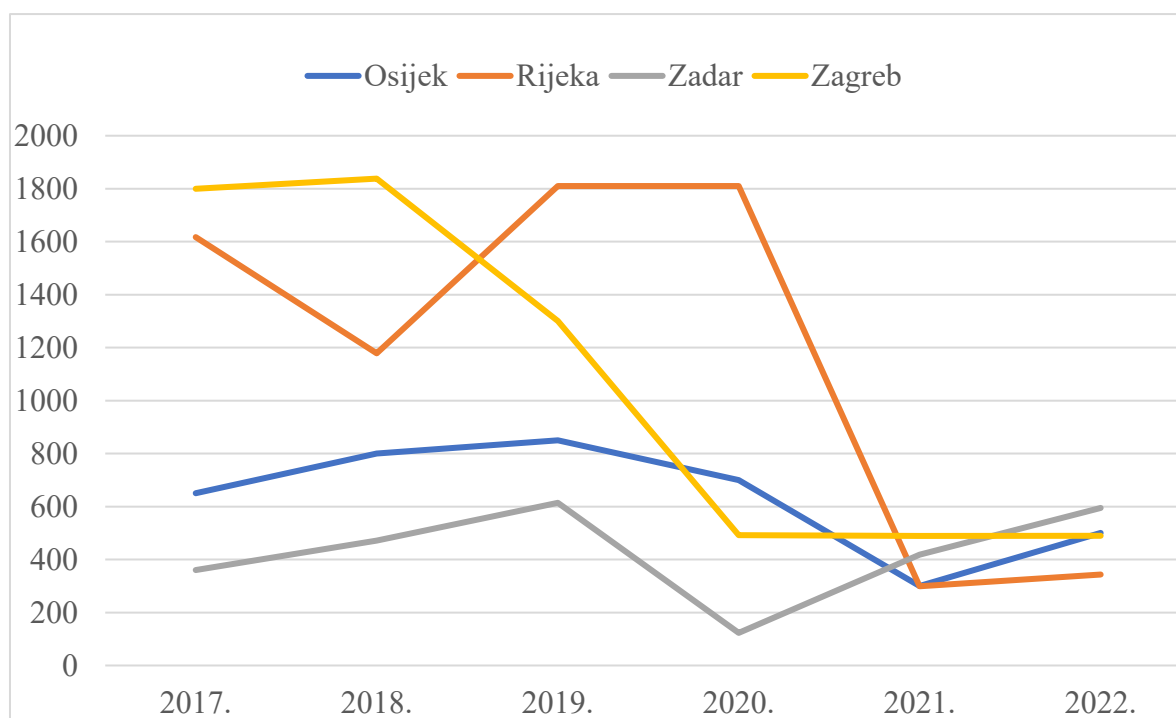
Grafikon 2 – Broj posudbi

¹²⁶ Usp. Klemar Bubić, Luić-Vudrag 2017: 216.

¹²⁷ Više o utjecaju globalne pandemije na rad i poslovanje austrijskih knjižnica moguće je pročitati u poglavlju 4.6 Utjecaj pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu na poslovanje austrijskih knjižnica.

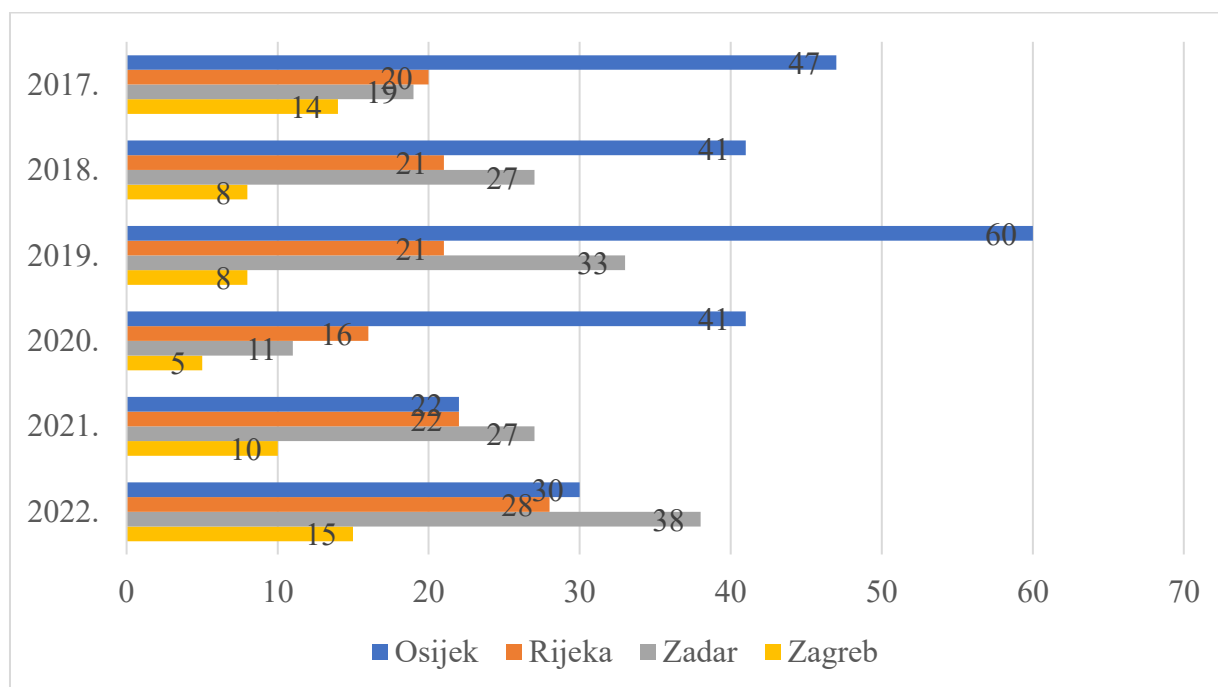
U niže navedenom linijskom grafikonu (v. Grafikon 3) prikazan je broj posjetitelja Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj od 2017. do 2022. godine. Iz grafikona je jasno da Austrijska čitaonica u Osijeku te Austrijska knjižnica u Zadru od 2017. do 2019. godine bilježe rastući broj posjetitelja, no on drastično pada u 2020. i 2021. godini. Slična situacija je i u Austrijskoj knjižnici u Zagrebu koja do 2018. godine bilježi porast, a zatim pad. Neobično je da je u Austrijskoj knjižnici u Rijeci zabilježena upravo suprotna situacija – povećan broj posjetitelja u 2019. i 2020. godini te pad posjeta neposredno prije i nakon tog razdoblja. Ono što je ipak jednako kod svih četiriju Austrijskih knjižnica je porast broja posjetitelja u protekloj 2022. godini, što se podudara i s već izloženim podacima o broju posudbi (v. Grafikon 2).

Ovdje valja istaknuti pomalo zabrinjavajuću činjenicu da se udio posjetitelja u Austrijskim knjižnicama u Hrvatskoj kroz 2020. i 2021. godinu smanjio za pola u odnosu na početnu godinu promatranja, tj. u odnosu na 2017. godinu. U proteklih šest godina, sve četiri hrvatske Austrijske knjižnice posjetilo je ukupno 19 850 korisnika.

Grafikon 3 – Broj posjetitelja

Trakasti grafikon naveden u prilogu niže (v. Grafikon 4) prikazuje ukupnost događanja provedenih od strane Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj u rasponu od proteklih šest godina. Od svih četiriju Austrijskih knjižnica, od 2017. do 2022. najveći broj događanja provela je Austrijska čitaonica Osijek, s prosjekom od otprilike trideset do četrdeset događanja godišnje. Najviše događanja provedeno od strane Austrijske čitaonice Osijek bilo je 2019. godine, ukupno njih šezdeset. Nakon nje, najviše događanja u proteklih šest godina provela je Austrijska knjižnica Zadar koja ih godišnje organizira između dvadeset i četrdeset (ovisno o godini), a 2022. godine provela ih je čak trideset i osam. Iduća po redu je Austrijska knjižnica Rijeka s otprilike dvadeset do trideset događanja godišnje. U proteklih šest godina, najmanje događanja provela je Austrijska knjižnica Zagreb, s najvećim brojem od petnaest događanja 2022. godine. Kao i u ostalim analizama dosad, također i u slučaju provedenih događanja dolazi do smanjenja 2020. i 2021. godine, posebice u odnosu na prijašnju (2019.) godinu, dok 2022. godine ponovno dolazi do većeg broja događanja te tako i postupne „normalizacije” rada hrvatskih Austrijskih knjižnica. Hrvatske su Austrijske knjižnice u proteklih šest godina održale ukupno petsto osamdeset i četiri događanja.

Grafikon 4 – Broj događanja

4.6. Utjecaj pandemije i potresa u Zagrebu na rad Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj

Za vrijeme pandemije COVID-19, knjižnice u Hrvatskoj radile su ovisno o smjernicama donesenim od strane Nacionalnog kriznog stožera, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Od sredine ožujka 2020. godine na snagu stupa odluka o ograničenom broju korisnika koji istovremeno smiju boraviti u knjižnicama i čitaonicama knjižnica¹²⁸, a od 19. ožujka 2020. sve knjižnice u Hrvatskoj bile su u „potpunosti zatvorene za korisnike”.¹²⁹ U tom razdoblju uvedena je i tzv. zabrana napuštanja mjesta prebivališta, zbog čega su neki građani Republike Hrvatske bili ograničeni u kretanju te su trebali podnositi zahtjeve za propusnicama. Od 27. travnja 2020. knjižnice ponovno smiju raditi s korisnicima uz obavezno pridržavanje svih epidemioloških mjera i poštivanje propisanih smjernica¹³⁰, a korisnici su građu mogli samo posuđivati, bez korištenja čitaonica. Ono što je dodatno otežalo posudbu i utjecalo na dostupnost građe bila je smjernica koja se odnosila na vraćenu građu. Naime, vraćena građa se prije ponovnog korištenja i vraćanja na police odnosila u „izdvojenu prostoriju za dezinfekciju i karantenu”, gdje se ostavljala 72 sata.¹³¹

Uz navedeno, upravo u razdoblju pandemije koronavirusa te za vrijeme uvođenja restriktivnih mjera te prvog potpunog zatvaranja (engl. *lockdown*) svih javnih i državnih ustanova, 22. ožujka 2020. godine područje Grada Zagreba te područje Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije pogodio je razorni potres.¹³² Posljedice potresa bile su vidljive i u Austrijskoj knjižnici u Zagrebu, budući da je smještena na najvišem, petom katu zgrade Knjižnice Filozofskog fakulteta koji je u potresu pretrpio znatnu štetu. U tom je razdoblju većina filoloških zbirki Knjižnice, uključujući i Austrijsku knjižnicu Zagreb koja se nalazi odmah uz germanističku

¹²⁸ Usp. Jozić 2022: 7.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Smjernice za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2020/04/Smjernice-za-rad-s-gra%C4%91om-i-korisnicima-Nacionalne-i-sveu%C4%8Dili%C5%A1ne-knji%C5%BEice-u-Zagrebu-od-27.-travnja-2020.-godine.-1.pdf> (Pristup 27. veljače 2023.).

¹³¹ Ibid.

¹³² Usp. Stropnik 2021: 25.

zbirku, bila razrušena te se suočila s nedostatkom dostupne građe koja bi korisnicima mogla biti ustupljena za upotrebu.¹³³

„Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu je poslije pregleda statičara označena zelenom oznakom, no pretrpjela je znatnu štetu jer su popucali zidovi, razbijena je stropna rasvjeta, djelomično je uništen spuštenu strop itd. Najveći problem bio je taj što su se na višim katovima Knjižnice u potpunosti srušile police s knjigama i oko 130.000 svezaka knjižne građe odjednom je postalo nedostupno.”¹³⁴

U prethodnom poglavlju prikazano je kvantitativno istraživanje djelatnosti Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj u proteklih šest godina. Iz analiziranih godišnjih izvješća i usporedbi podataka svih četiriju hrvatskih Austrijskih knjižnica moguće je doći do zaključka da su i pandemija koronavirusa i potres u Zagrebu itekako imali utjecaj na njihovo poslovanje i rad, a neki od negativnih utjecaja, u smislu smanjenog broja posudbi i rjeđih posjeta knjižnicama u odnosu na prethodne godine, vidljivi su još i danas.

¹³³ Usp. Mučnjak, Novosel 2021: 85.

¹³⁴ Usp. Stropnik 2021: 28-29.

5. Zaključak

Prva Austrijska knjižnica osnovana je 1986. godine u Krakovu, a do danas ih je u svijetu otvoreno ukupno šezdeset i pet u dvadeset i osam zemalja. U počecima se otvaraju u zemljama i gradovima u kojima nisu postojala tijela koja predstavljaju Austriju, a u kojima su živjeli pripadnici njemačkih i austrijskih manjima. Tadašnji, ali i današnji ciljevi Austrijskih knjižnica u inozemstvu su jačanje veza s Austrijom te promocija austrijskog njemačkog jezika, austrijske kulture, povijesti i književnosti.

U Hrvatskoj djeluju četiri Austrijske knjižnice koje su rezultat duge povijesne isprepletenosti s Austrijom. Godine 1996. osnovana je Austrijska čitaonica u Osijeku koja trenutno posjeduje više od osam tisuća jedinica građe. 2011. je godine osnovana druga Austrijska knjižnica u Hrvatskoj – Austrijska knjižnica Rijeka koja broji više od četiri tisuće i petsto jedinica građe. Dvije godine kasnije, točnije 2013., osnovana je Austrijska knjižnica u Zadru koja sadrži oko tri i pol tisuće jedinica građe. Posljednja Austrijska knjižnica u Hrvatskoj, ali i u svijetu, otvorena je 2015. godine u Zagrebu te posjeduje oko šest tisuća primjeraka knjiga. Vlasnik i osnivač, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Austrije, knjižnice oprema početnim fondom te financira daljnju nabavu građe. Matične ustanove hrvatskih Austrijskih knjižnica dužne su osigurati prostor i osoblje knjižnice. Zaposlenici knjižnica znanstveni su voditelji, knjižničari te austrijski lektori, a ponekad i demonstratori. Austrijske su knjižnice u Hrvatskoj smještene pri visokoškolskim, sveučilišnim i narodnim knjižnicama koje su obvezne podupirati i poticati njihove zadaće, a one zauzvrat slijede zakone, smjernice i standarde hrvatskog knjižničarstva.

Važnost Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj dokazuju podaci iz godišnjih izvješća njihovih djelatnosti. Prema izvještajima rada od 2017. do 2022. godine, Austrijske knjižnice u Hrvatskoj zabilježile su gotovo dvadeset tisuća posjetitelja, više od osam tisuća posudbi te gotovo šesto organiziranih i održanih događanja. Važno je naglasiti da u 2020. i 2021. godini zbog pandemije koronavirusa te potresa u Zagrebu dolazi do smanjenog broja posudbi i posjeta knjižnicama te je proveden znatno manji broj događanja. Ipak, od 2022. godine ponovno je zabilježen porast i postupni povratak starim statistikama.

Za kraj je moguće zaključiti da su Austrijske knjižnice općenito te Austrijske knjižnice u Hrvatskoj još uvijek poprilično neistražena tema, posebice u smislu znanstvenih radova i istraživanja. Najviše podataka i literature o Austrijskim knjižnicama dostupno je na njemačkom jeziku te njihovim službenim mrežnim stranicama i ostalim internetskim izvorima, što može predstaviti problem hrvatskim znanstvenicima. Buduća istraživanja o Austrijskim knjižnicama trebala bi se posvetiti prevođenju, ali i analizi ključnih radova, istraživanja i izvješća kako bi podaci postali dostupniji hrvatskoj akademskoj zajednici.

6. Popis literature

1. *Austrijska čitaonica. Središnja knjižnica Austrijanaca u Republici Hrvatskoj* (bez dat.). Dostupno na <https://www.gskos.unios.hr/index.php/austrijska-citaonica/> (Pristup 6. ožujka 2023.).
2. Austrijska knjižnica Rijeka (17. svibnja 2021). *Virtualna šetnja- uđite i otkrijte!* Dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=QqdXSmMdMYs> (Pristup 7. ožujka 2023.).
3. Austrijski kulturni forum Zagreb (12. rujna 2016). *Dvadeset godina od pokretanja Austrijske čitaonice Osijek.* Dostupno na <https://kulturforum-zagreb.org/novosti/vijesti/dvadeset-godina-od-pokretanja-austrijske-citaonice-osijek/> (Pristup 3. ožujka 2023.).
4. Basić, M. (2011). *Osnivanje središnjih knjižnica nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj kao doprinos razvoju multikulturalnog društva* (Završni rad). Filozofski fakultet, Osijek, Sveučilište u Osijeku.
5. Brbora, S., Gjurković-Govorčin, R., Horvat, A., Leščić, J., Lončar, M., Machala, D., Mihalić, M., Nahod, B., Šalamon-Cindori, B., Živko, M. & Živković, D. (2022). *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja = Croatian dictionary of librarianship = Kroatisches Wörterbuch des Bibliothekswesens.* Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
6. Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten. (2020). *Die kulturellen Auslandsbeziehungen des Bundesministeriums für europäische und internationale Angelegenheiten: Grundlagen, Schwerpunkte und Programme.*
7. Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten. (2020). *Außen- und Europapolitischer Bericht 2020: Bericht des Bundesministers für europäische und internationale Angelegenheiten.*
8. Državni zavod za statistiku. (2021). *Popis stanovništva.* Dostupno na <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (Pristup 28. veljače 2023.).
9. Eichtinger, M., Wohnout, H. (2008). *Alois Mock: ein Politiker schreibt Geschichte.* Wien: Styria.
10. Erl Šafar, M. (2009). *Knjižnica u multikulturalnoj sredini – Austrijska čitaonica Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek.* U F. Biščan, (Ur.), Ž. Mavretić, (Ur.), J.

- Milovčić, (Ur.), Zbornik radova (str. 95-101). Karlovac: Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić". Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:206:849576>.
11. Gradska i sveučilišna Knjižnica u Osijeku (bez dat.). *Smjernice za nabavu*. Dostupno na <https://www.gskos.unios.hr/wp-content/uploads/2017/03/Smjernice-za-nabavu-GISKO1.pdf> (Pristup 28. veljače 2023.).
 12. Jozić, V. (2022). *Knjižnične usluge u vrijeme pandemije koronavirusa* (Diplomski rad). Filozofski fakultet, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
 13. Jurinović, A. (2010). *Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
 14. *Katalog Austrijske knjižnice Rijeka* (bez dat.). Dostupno na <https://libraries.uniri.hr/ffri/liste/001/> (Pristup 8. ožujka 2023.).
 15. *Katalog Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek* (bez dat.). Dostupno na <http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi> (Pristup 6. ožujka 2023.).
 16. *Katalog Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu* (bez dat.). Dostupno na <https://koha.ffzg.hr/> (Pristup 18. svibnja 2023.).
 17. Klemar Bubić, B. (8. ožujka 2023). *Austrijske knjižnice u Hrvatskoj*. Privatna poruka.
 18. Klemar Bubić, B., Luić-Vudrag, D. (2017). *Austrijska knjižnica na Filozofskom fakultetu u Zagrebu*. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60(1), [205]-220.
 19. Lovrić, M., Okresek, C., Šeperić Katić, I., Olić, Z., Lack, G. C. (ur.). (2015). *60 godina povezanosti = 60 Jahre Kulturdialog*. Zagreb: Austrijski kulturni forum = Österreichisches Kulturforum.
 20. Mock, A. (2017). *Sein Einsatz für Österreich: "In unserem Eintreten für die Freiheit in Europa soll uns niemand übertreffen" - Leitlinien der Außenpolitik*. Wien: Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres.
 21. Mučnjak, D. i Novosel, V. (2021). Dva volana - mentalno zdravlje djelatnika i upravljanje u knjižnicama pogođenim pandemijom i potresom: studija slučaja jedne visokoškolske knjižnice. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 64 (1), 81-94. <https://doi.org/10.30754/vbh.64.1.854>.
 22. OeAD - Agentur für Bildung und Internationalisierung (bez dat.). *Lektoratsprogramm*. Dostupno na <https://oead.at/de/ins-ausland/lehren-im-ausland/lektoratsprogramm> (Pristup 20. ožujka 2023.).

23. *Österreich-Bibliothek Rijeka* (bez dat.). Dostupno na <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/home/%C3%BCber-uns/> (Pristup 7. ožujka 2023.).
24. Österreich-Bibliothek Zadar (bez dat.). *Adresse und Kontakt*. Dostupno na <https://oesterreich-bibliothek-zadar.jimdofree.com/adresse-kontakt/> (Pristup 20. ožujka 2023.).
25. Österreich-Bibliothek Zadar (bez dat.). *Fotogalerie*. Dostupno na <https://oesterreich-bibliothek-zadar.jimdofree.com/fotogalerie-2021-2022/> (Pristup 15. ožujka 2023.).
26. Österreich-Bibliotheken im Ausland (bez dat.). *Bibliotheks-Gründungen*. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliotheks-gruendungen/> (Pristup 26. studenog 2022.).
27. Österreich-Bibliotheken im Ausland (bez dat.). *Die Bibliotheken : Landkarte*. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliotheks-gruendungen/> (Pristup 28. studenog 2023.).
28. Österreich-Bibliotheken im Ausland (bez dat.). *Zukunftsperspektiven*. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/zukunftsperspektiven/> (Pristup 11. ožujka 2023.).
29. Österreich-Bibliotheken im Ausland (bez dat.). *Über uns*. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/ueber-uns/> (Pristup 28. studenog 2023.).
30. *Österreich-Bibliotheken im Ausland* (bez dat.). <http://www.oesterreich-bibliotheken.at/> (Pristup 18. svibnja 2023.).
31. Pavić Pintarić, A. (22. ožujka 2023). *Austrijska knjižnica Zadar*. Privatna poruka.
32. Schlögl, J. (2019). *Die Österreich-Bibliotheken als Instrument der österreichischen Auslandskulturpolitik. Identitätskonstruktionen und Österreichbilder* (Diplomski rad). Wien, Universität Wien.
33. Šeperić Katić, A. (23.1.2023). *Austrijski kulturni forum Zagreb: Izvješća 2017. - 2022*. Privatna poruka.
34. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (24. travnja 2020). *Smjernice za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2020/04/Smjernice-za-rad-s-gra%C4%91om-i-korisnicima-Nacionalne-i-sveu%C4%8Dili%C5%A1ne-knji%C5%BEice-u-Zagrebu-od-27.-travnja-2020.-godine.-1.pdf> (Pristup 27. veljače 2023.).

35. Špoljarić Kizivat, M., Krpeljević, Lj., Petković, S. (2016). *Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek - knjižnica s pričom*. U M. Kretić Nađ, (Ur.), R. Benić, (Ur.), Knjižnice i kontinentalni turizam : zbornik radova (str. 17-37). Beli Manastir: Gradska knjižnica Beli Manastir. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:206:712816>.
36. Stamać, T. (ur.). (2006). *Od utorka do utorka: Austrijski kulturni institut/forum u vlastitim dokumentima: spomenspisi u povodu jubileja Austrijskog kulturnog foruma*. Zagreb : Durieux.
37. Stanarević, S., Petković, S. i Lacović, D. (2011). *Petnaest godina djelovanja Austrijske čitaonice pri Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek*. U F. Bišćan, (Ur.), V. Kovač Vrana, (Ur.), Ž. Mavretić, (Ur.), J. Milovčić, (Ur.), Knjižnice - nositelji kulturnog identiteta = Knjižnice - nosilke kulturne identitete : zbornik radova (str. 30-41). Karlovac: Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić". Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:206:131593>.
38. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. "Narodne novine" broj 103/2021.
39. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. "Narodne novine" broj 81/2022.
40. *Standardi za visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj*. (1990). Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 33(1-4), 201-209.
41. Stropnik, A. (2021). *Dva u jedan – pandemija i potres u knjižnicama na području Hrvatske*. Читалиште, 39, 25-34.
42. *Sveučilišna knjižnica, Zadar* (bez dat.). Dostupno na <https://sveucilisnknjiznica.unizd.hr/> (Pristup 20. ožujka 2023.).
43. Sveučilište u Zadru. Odjel za germanistiku (bez dat.). *Austrijska knjižnica - Zadar*. Dostupno na <https://germanistika.unizd.hr/austrijska-knjiznica> (Pristup 15. ožujka 2023.).
44. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (bez dat.). *Prava manjina: Nijemci i Austrijanci*. Dostupno na <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/nijemci-i-austrijanci/373> (Pristup 28. veljače 2023.).
45. Zakon o knjižnicama. "Narodne novine" broj 105/1997.

Austrijske knjižnice u Hrvatskoj

Sažetak

Ovaj diplomski rad proučavat će četiri Austrijske knjižnice (njem. *Österreich-Bibliotheken*) koje djeluju u Hrvatskoj. To su Austrijska čitaonica u Osijeku, Austrijska knjižnica u Rijeci, Austrijska knjižnica u Zadru, Austrijska knjižnica u Zagrebu. Uz Austrijske knjižnice u Hrvatskoj, rad će u uvodnom dijelu predstaviti povijest i razvoj Austrijskih knjižnica u inozemstvu, njihovu rasprostranjenost te ulogu i djelovanje danas. Austrijske će knjižnice u Hrvatskoj ponajprije biti istraživane u kontekstu pravnih propisa u području hrvatskog knjižničarstva. Rad će se zatim baviti istraživanjem osnutka i razvoja Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj te njihovom djelatnošću danas. Uz njihove djelatnosti i zadaće, interes je i na modelima njihova financiranja te na načinima nabave. Uz navedeno, rad sadrži kvantitativno istraživanje djelatnosti hrvatskih Austrijskih knjižnica, a u svrhu analize korištena su godišnja izvješća o njihovom radu iz proteklih šest godina, točnije, od 2017. do 2022. godine. U sklopu istraživanja bit će prikazana kvantiteta fonda i raznovrsnost građe. Svrha je također prikazati u kojoj se mjeri građa posuđuje te koliko se frekventno usluge Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj koriste. Također će biti analizirana događanja i vrste događanja koje hrvatske Austrijske knjižnice provode. Posljednje će poglavlje prikazati utjecaj pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu na rad i poslovanje Austrijskih knjižnica u Hrvatskoj.

Ključne riječi: Austrijske knjižnice, Austrijska čitaonica u Osijeku, Austrijska knjižnica u Rijeci, Austrijska knjižnica u Zadru, Austrijska knjižnica u Zagrebu, *Österreich-Bibliotheken*

Austrian libraries in Croatia

Summary

This master's thesis will study the four Austrian libraries (Germ. *Österreich-Bibliotheken*) in Croatia – the Austrian Library in Osijek, the Austrian Library in Rijeka, the Austrian Library in Zadar and the Austrian Library in Zagreb. In addition to the Austrian libraries in Croatia, the introductory part of the paper will provide an overview of the history and development of the Austrian libraries abroad, their locations and their present roles and activities. The Austrian libraries in Croatia will primarily be researched in the context of legal regulations of the Croatian librarianship. Subsequently, the paper will explore the foundation and development of the Austrian libraries in Croatia and their present activities. Apart from their activities and roles, the paper will also focus on their financing sources and procurement methods. Furthermore, the paper contains quantitative research of activities of the Austrian libraries in Croatia. Annual reports from the last six years were used for the purpose of the analysis, more specifically from 2017 to 2022. As part of the research, the paper will present the quantity of the library holdings and their diversity. The aim is to show the extent to which the library materials are being borrowed and how frequently the services of the Austrian libraries in Croatia are being used. Furthermore, the events and the types of events held by the Austrian libraries in Croatia will be analyzed. The final part will show the impact that the COVID-19 pandemic and the earthquake in Zagreb had on the Austrian libraries in Croatia.

Key words: The Austrian Libraries, Austrian Library in Osijek, Austrian Library in Rijeka, Austrian Library in Zadar, Austrian Library in Zagreb, *Österreich-Bibliotheken*

Österreich-Bibliotheken in Kroatien

Zusammenfassung

In dieser Arbeit werden vier Österreich-Bibliotheken, die in Kroatien tätig sind, untersucht. Es handelt sich um die Österreich-Bibliothek Osijek, die Österreich-Bibliothek Rijeka, die Österreich-Bibliothek Zadar und die Österreich-Bibliothek Zagreb. Der erste Teil der Arbeit behandelt die Geschichte der Österreich-Bibliotheken im Ausland, ihre Standorte und ihre heutige Rolle. Im nächsten Kapitel werden die Österreich-Bibliotheken in Kroatien genauer betrachtet. Zunächst werden sie im Kontext der kroatischen Bibliotheksgesetzgebung erforscht. Anschließend werden die Gründung und Entwicklung der Österreich-Bibliotheken in Kroatien beleuchtet, wobei auch die angebotenen Bibliotheksdienste und Aktivitäten beschrieben werden. Im folgenden Teil der Arbeit werden die Finanzierungsmethoden und Beschaffungswege dargestellt. Um die Rolle der kroatischen Österreich-Bibliotheken genauer zu untersuchen, wird eine quantitative Forschung durchgeführt. Zur Analyse werden Jahresberichte aus den letzten sechs Jahren (von 2017 bis 2022) herangezogen. Im Rahmen dieser Forschung werden der Bestand der Bibliotheken und die Vielfalt der Medien präsentiert und analysiert. Das Ziel besteht auch darin, festzustellen, in welchem Umfang Medien entliehen werden und wie häufig die Österreich-Bibliotheken in Kroatien besucht werden. Dabei werden auch die Veranstaltungen, die von den kroatischen Österreich-Bibliotheken durchgeführt werden, untersucht. Im letzten Kapitel werden die Folgen der Coronavirus-Pandemie und des Erdbebens in Zagreb auf die Aktivitäten der Österreich-Bibliotheken in Kroatien dargestellt.

Schlüsselwörter: Österreich-Bibliotheken, Österreich-Bibliotheken im Ausland, Österreich-Bibliothek Osijek, Österreich-Bibliothek Rijeka, Österreich-Bibliothek Zadar, Österreich-Bibliothek Zagreb

Popis slika

Slika 1. Karta Austrijskih knjižnica u svijetu (Izvor: Österreich-Bibliotheken im Ausland : Die Bibliotheken : Landkarte. Dostupno na <https://www.oesterreich-bibliotheken.at/oesterreich-bibliotheken/die-bibliotheken/bibliothek>).

Slika 2. Austrijska čitaonica u Osijeku (Izvor: Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. Dostupno na <https://www.gskos.unios.hr/index.php/izlozba-sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina-u-republici-hrvatskoj/>).

Slika 3. Austrijska knjižnica u Rijeci (Izvor: Austrijska knjižnica u Rijeci. Dostupno na <https://oesterreichbibliothekrijeka.jimdofree.com/>).

Slika 4. Austrijska knjižnica u Zadru (Izvor: Anita Pavić Pintarić. Privatni arhiv. 22. ožujka 2023.).

Slika 5. Austrijska knjižnica u Zagrebu (Izvor: Ana Kužnar. Privatni arhiv. 22. ožujka 2023.).

Popis grafikona

Grafikon 5 – Broj knjižne građe

Grafikon 2 – Broj posudbi

Grafikon 3 – Broj posjetitelja

Grafikon 4 – Broj događanja

Popis tablica

Tablica 1 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj čitaonici Osijek

Tablica 2 – Događanja u Austrijskoj čitaonici Osijek

Tablica 3 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Rijeka

Tablica 4 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Rijeka

Tablica 5 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Zadar

Tablica 6 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Zadar

Tablica 7 – Kvantiteta građe, posudbi i posjetitelja u Austrijskoj knjižnici Zagreb

Tablica 8 – Događanja u Austrijskoj knjižnici Zagreb